

Голас Радзімы

№ 7 (1473)
17 лютага 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

ЗЯМЛЯ Ў ПАШАНЕ

Аляксей ВАРАНЦОЎ,
старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета
Міністраў БССР па ахове прыроды

У адным з вершаў аб роднай старонцы Янка Купала ў 1908 годзе пісаў: «Поле—горы ды каменне, потам зліта ўсё. Сенажаць—адно карэнне, сівец ды куп'ё. Родзе шнур несамавіта, колькі б працы ўнёс,—ячмень з сажай, з званцом жыта, з свірэлкай авёс».

На такой зямлі ў дарэвалюцыйны час збіралі сорак пудоў жыта ці аўса з дзесяціны і лічылі гэта нядрэнным ураджаем. Дробная аднаасобніцкая сялянская гаспадарка не ўзнагароджвала хлебаробаў за цяжкую працу на вузкіх палосках.

Цяпер на радзіме вялікага пазта ў Маладзечанскім раёне ўраджай збожжа па 150—180 пудоў з гектара стаў звычайным. У 1976 годзе ў сярэднім у калгасах і саўгасах раёна атрымана па 33,5 цэнтнера зерня і па 207 цэнтнераў бульбы з гектара пасяўных плошчаў адпаведных культур. Добра стала радзіце зямля, ачышчаная ад камянёў, угноеная і па-гаспадарску апрацаваная, засеяная насеннем новых высокапрадуктыўных гатункаў.

Глебавы покрыв у рэспубліцы вельмі разнастайны. Па дадзеным Беларускага навукова-даследчага інстытута глебазнаўства і аграхіміі, каля 90 працэнтаў ворных зямель складаюць дзярнова-падзолістыя і забалочаныя глебы. З іх больш урадлівымі з'яўляюцца сугліністыя глебы, якія займаюць 42 працэнты, астатнія—гэта пясчаныя і супясчаныя. Тарфяна-балотныя глебы займаюць у ворных плошчах толькі 6 працэнтаў. Зразумела, што на малаўрадлівых палатках не хутка ствараюцца ўмовы для атрымання здавальняючых ураджаў сельскагаспадарчых культур. Напрыклад, збожжавых калгасы і саўгасы рэспублікі сабралі ў 1950 годзе ў сярэднім па 7,9, у 1970 годзе — 16,9, у 1973 годзе — 21,9 і ў 1976 годзе — па 27 цэнтнераў з гектара пасяўных плошчаў азімых і яравых культур.

Якія ж крыніцы далі такую сілу гектару беларускай зямлі? Перадчынам асноўныя з іх: перамога сацыялістычнага ладу ў нашай краіне, у прыватнасці пераход сялян Брэсцкай і Гродзенскай абласцей пасля 1950 года да калектыўнага гаспадарання, комплексная механізацыя і хімізацыя сельскагаспа-

дарчай вытворчасці, шырокая меліярацыя зямель, на якую з дзяржаўнага бюджэту рэспублікі выдзяляюцца вялікія сродкі; фарміраванне селяніна новага тыпу, які сябрае з навукай і валодае сучаснай тэхнікай.

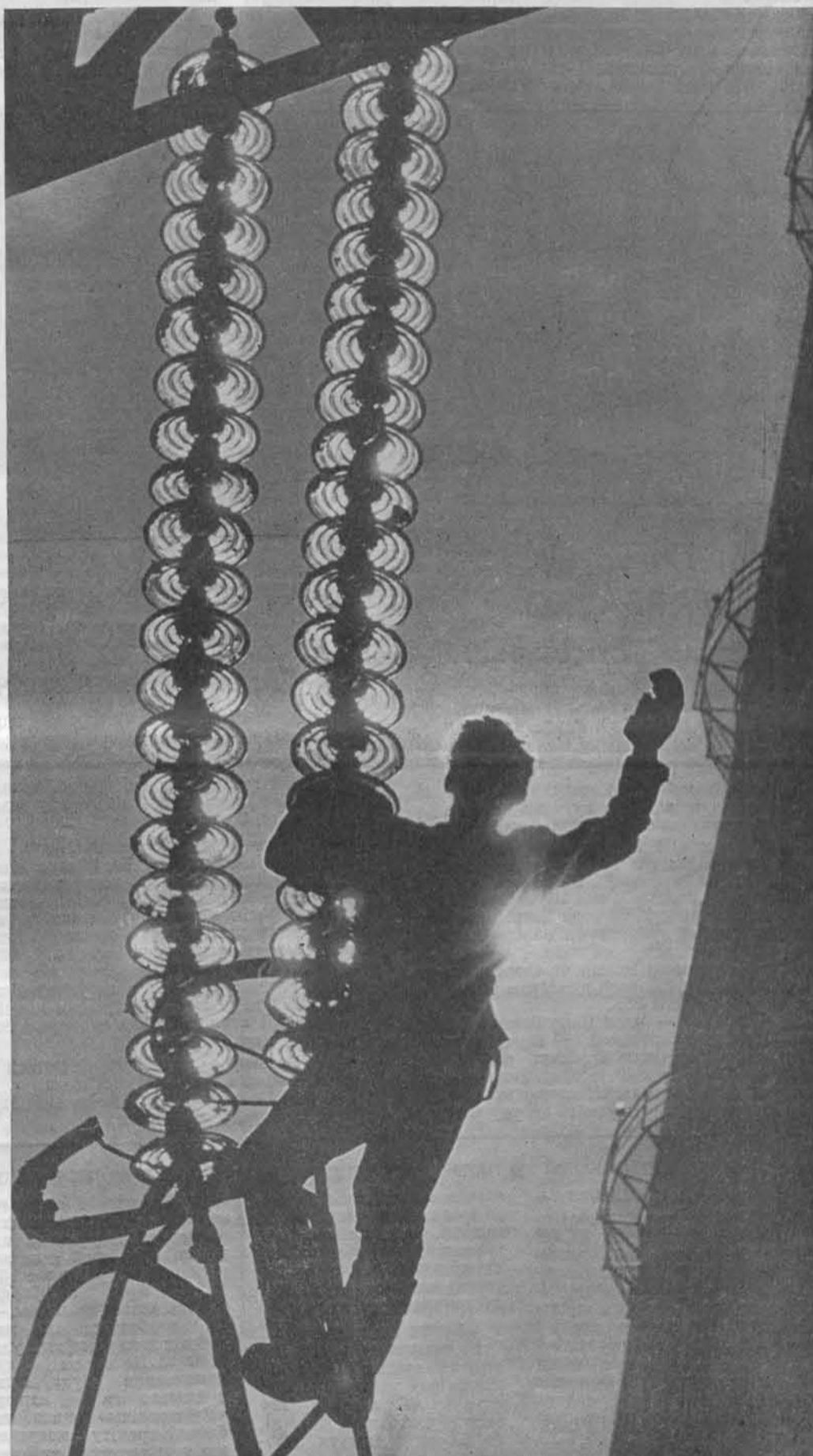
Беларускія хлебаробы задаволены якаснымі зменамі ў структуры сельскагаспадарчых угоддзяў. Зараз у рэспубліцы ўжо меліяраваны кожны чацвёрты гектар ворных зямель і сенажацяў. На значных плошчах пабудаваны меліярацыйныя сістэмы з двухбаквым рэгуляваннем воднага рэжыму глебы. На 140 тысячах гектараў ажыццёўлена арашэнне культурнай пашы і пасеваў агародных культур. У 1975 годзе закончана паўторнае вапнаванне кіслых глеб, што палепшыла ўмовы вырошчвання пшаніцы, канюшыны, дазволіла ўкараніць новую для рэспублікі кармавую культуру — люцэрну. Асабліва важна, што зніжэнне кіслотнасці глебы павысіла эфектыўнасць выкарыстання мінеральных угнаенняў. Усё гэта сведчыць, што калгасы і саўгасы Беларусі дбаюць аб павышэнні ўрадлівасці глебы, шануюць кожны кавалак зямлі, беражліва адносяцца да яе.

На гэта накіравана і наша заканадаўства, у тым ліку Зямельны кодэкс Беларускай ССР, зацверджаны Вярхоўным Саветам рэспублікі ў снежні 1970 года. У Кодэксе запісана:

«Зямля — важнейшае багацце Савецкага грамадства—з'яўляецца галоўным сродкам вытворчасці ў сельскай гаспадарцы і прасторавым базісам размяшчэння і развіцця ўсіх галін народнай гаспадаркі. Навукова абгрунтаванае рацыянальнае выкарыстанне ўсіх зямель, ахова і ўсямернае павышэнне ўрадлівасці глеб з'яўляецца агульнанароднай задачай».

У Зямельным кодэксе БССР падкрэслена значэнне дзяржаўнай уласнасці на зямлю, прадастаўленне яе ў бясплатнае карыстанне калгасам, саўгасам, іншым прадпрыемствам, установам і грамадзянам СССР, гаворыцца аб абавязку землекарыстальнікаў рацыянальна выкарыстоўваць прадастаўленыя ім участкі, клапаціцца пра ахову зямель і павышэнне ўрадлівасці глебы.

[Заканчэнне на 4—5-й стар.]

Сонца Лукомля.

Фота Р. КАДЗЕТА.

ДЗЕЦІ ЗЕМЛЯКОЎ НА РАДЗІМЕ
БАЦЬКОЎ

[«Дарога да праўды»]

стар. 5

ЗАЎВАЖЫЦЬ, ПАДТРЫМАЦЬ,
ВЫХАВАЦЬ...

[«На подступах у літаратуру»]

стар. 7

НАША ПЕРШАЯ МЕДЫЦЫНСКАЯ
ШКОЛА

[«Жылібер і яго вучні»]

стар. 7, 8

НА АРБІЦЕ—«САЮЗ-24»

З ПАВЕДАМЛЕННЯУ ТАСС

7 лютага 1977 года ў 19 гадзін 12 мінут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе ажыццэўлены запуск касмічнага карабля «Саюз-24», пілатуемага экіпажам у саставе камандзіра карабля Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманаўта СССР палкоўніка ГАРБАТКО Віктара Васільевіча і бортінжынера падпалкоўніка-інжынера ГЛАЗКОУВА Юрыя Мікалаевіча.

Мэтай запуску карабля «Саюз-24» з'яўляецца працяг навукова-тэхнічных даследаванняў і эксперымантаў з арбітальнай навуковай станцыяй «Салют-5», пачатых 7 ліпеня 1976 года пры сумес-

ным палёце транспартнага карабля «Саюз-21» і станцыі «Салют-5».

Бартавыя сістэмы карабля «Саюз-24» працуюць нармальна.

Касманаўты таварышы Гарбатко і Глазкоў пачалі выкананне праграмы палёту.

***

8 лютага 1977 года зроблена стыкоўка транспартнага карабля «Саюз-24» з арбітальнай станцыяй «Салют-5», якая з 24 жніўня 1976 года выконвала палёт у аўтаматычным рэжыме.

Працэс збліжэння і стыкоўкі касмічных апаратаў

праводзіўся ў два этапы. На першым этапе збліжэнне карабля «Саюз-24» са станцыяй «Салют-5» да адлегласці 80 метраў ажыццяўлялася ў аўтаматычным рэжыме кіравання. Далейшае збліжэнне праводзілася экіпажам карабля ўручную.

Пасля прычальвання карабля «Саюз-24» да станцыі «Салют-5» былі праведзены механічная стыкоўка апаратаў і злучэнне іх электрычных камунікацый.

Касманаўты В. Гарбатко і Ю. Глазкоў працягваюць работы па намечанай праграме. Самаадчуванне касманаўтаў добрае.

**Палкоўнік
ГАРБАТКО**

Віктар Васільевіч

Камандзір касмічнага карабля «Саюз-24» Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманаўт СССР Віктар Васільевіч Гарбатко нарадзіўся ў 1934 годзе ў пасёлку Вянец-Зара Каўказскага раёна Краснадарскага краю.

Пасля заканчэння Батайскага ваеннага авіяцыйнага вучылішча лётчыкаў служыў у авіяцыйных часцях Савецкай Арміі.

У 1960 годзе В. Гарбатко стаў членам атрада касманаўтаў. У 1968 годзе без адрыў ад работы ён закончыў Ваенна-паветраную інжынерную акадэмію імя Жукоўскага.

У кастрычніку 1969 года Віктар Васільевіч удзельнічаў у груповай палёце трох касмічных караблёў «Саюз-6», «Саюз-7», «Саюз-8» у якасці інжынера-даследчыка на караблі «Саюз-7», быў дублёрам камандзіра карабля «Саюз-23».

В. Гарбатко — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1959 года. Ён вядзе вялікую грамадскую работу, з'яўляецца старшынёй Цэнтральнага праўлення Таварыства савецка-мангольскай дружбы, старшынёй Федэрацыі парашутнага спорту СССР.

**Падпалкоўнік-інжынер
ГЛАЗКОУ**

Юры Мікалаевіч

Бортінжынер касмічнага карабля «Саюз-24» Юры Мікалаевіч Глазкоў нарадзіўся ў 1939 годзе ў Маскве.

У 1962 годзе ён закончыў Харкаўскае Вышэйшае авіяцыйна-інжынернае ваеннае вучылішча. Затым працаваў інжынерам у авіяцыйных часцях Савецкай Арміі.

У атрад касманаўтаў Ю. Глазкоў быў залічаны ў 1965 годзе. У ходзе падрыхтоўкі да касмічных палётаў Юры Мікалаевіч асвоіў прафесію лётчыка, рабіў палёты на самалётах розных тыпаў. З'яўляецца інструктарам парашутна-дэсантнай падрыхтоўкі ВПС.

Ю. Глазкоў неаднаразова ўдзельнічаў у кіраванні палётамі пілатуемых касмічных караблёў і станцыі, быў дублёрам бортінжынера карабля «Саюз-23».

Ю. Глазкоў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1966 года.

У 1974 годзе Юры Мікалаевіч абараніў кандыдацкую дысертацыю.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

ПАСПЯХОВЫ СТАРТ У НЯЛЁГКІХ УМОВАХ

Апублікаваны паведамленні цэнтральных статыстычных упраўленняў СССР і саюзных рэспублік аб выніках эканамічнага развіцця краіны ў першым годзе пяцігодкі.

У паведамленні ЦСУ БССР, што займае паўтары газетныя старонкі, утрымліваецца, напэўна, звыш паўтысячы паказчыкаў, якія даюць поўнае ўяўленне аб мінулым годзе. Аб чым жа сведчаць лічбы?

Аднака, якой можна было б, выкарыстоўваючы школьную сістэму, ацаніць вынікі нашай леташняй работы, — выдатна. З мноства паказчыкаў паведамлення толькі каля дваццаці сведчаць аб недавыкананні планаў. Але, калі быць справядлівым, на гэта былі аб'ектыўныя прычыны, а менавіта — надзвычай неспрыяльныя ўмовы, у якіх пачынаўся год. Трэба было пераадолець цяжкія вынікі засухі 1975 года — самай жорсткай, бедай, за апошняе стагоддзе. Страты, нанесеныя кармавой базе, адбіліся на пагалоўі жывёлы — мы павінны былі часова скараціць яе, на вытворчасці мяса (на 3 працэнты па БССР у параўнанні з 1975 годам) і некаторых іншых відаў сельгаспрадукцыі.

Але ўжо зараз можна гаварыць, што адмоўныя вынікі засухі пераадолены.

Мінула і восенню мы сабралі рэкордны ўраджай усіх культур і стварылі надзейны запас кармоў на зіму. Валавы збор збожжа склаў, як сведчыць паведамленне ЦСУ, 7,4 мільёна тон пры сярэдняй ураджайнасці 26,7 цэнтнера з гектара (на 2,3 мільёна тон больш, чым у 1975 годзе). Калгасы і саўгасы накапалі 14,2 мільёна тон бульбы.

Гаворачы аб цяжкасцях, якія давалася пераадолець савецкай эканоміцы на старце дзесятай пяцігодкі, трэба падкрэсліць, што яны не адбіліся на матэрыяльным дабрабыце працоўных. Цэны на прадукты харчавання засталіся ранейшымі, хоць дзяржава і панесла дадатковыя выдаткі, купляючы збожжа за мяжой.

Паспяхова выконвалася праграма ўздыму ўзроўню жыцця народа. Непомнім, што ўсяго за пяцігодку рэальныя даходы на душу насельніцтва намечана ўзняць на 21 працэнт. Гэта, урэшце, — канчатковая мэта развіцця нашай эканомікі на пяцігодку. У мінулым годзе нямала зроблена для ажыццяўлення такой грандыёзнай праграмы.

За год рэальныя даходы на душу насельніцтва ўзраслі па краіне на 3,7 працэнта, а па нашай рэспубліцы — на 4 працэнты. Структура данага павелічэння такая. Сярэднемесячная заробатная плата рабочых і служачых павялічылася па рэспубліцы на 7 працэнтаў і склала 134,5 рубля супраць 125,5 рубля ў 1975 годзе. Але сюды трэба дабавіць 6 працэнтаў, на якія павялічыліся грамадскія фонды спажывання, гэта значыць, тая частка дзяржаўнага бюджэту, што выдаткоўваецца на бясплатныя для нас адукацыю, ахову здароўя, пенсіі, стыпендыі і іншыя патрэбы. З улікам такіх выплат і даброт сярэднемесячная зарплата зараз дасягае 184 рубль ў месяц. Аплата працы калгаснікаў узрасла на 5,5 працэнта.

За кошт дзяржаўных капітальных укладанняў у Беларусі здадзены ў эксплуатацыю 2,2 мільёна квадратных метраў жылля, 62 тысячы вучнёўскіх месцаў у агульнаадукацыйных школах, 16,5 тысячы месцаў у дзіцячых садах і яслях, шэраг аб'ектаў культуры і аховы здароўя.

Коротка аб тым, як завяршыла год прамысловасць — асноўна эканамічнага патэнцыялу рэспублікі. Гадавы план рэалізацыі прадукцыі прадпрыемствамі БССР выкананы на 101,8 працэнта. У параўнанні з 1975 годам аб'ём вытворчасці прамысловай прадукцыі ўзрос на 7,3 працэнта (план — 5,5 працэнта). Найбольш высокія тэмпы прыросту, як і меркавалася, дасягнуты ў вядучых галінах — машынабудаванні і металапрацоўцы, электратэхніцы, хіміі і нафтахіміі.

Мінулы год праходзіў пад дэвізам барацьбы за паляпшэнне якасці і эфектыўнасці работы. Зрухі ў гэтым напрамку адбыліся значныя. Толькі ўдзельная вага прадукцыі з дзяржаўным Знакам якасці склала ў агульным аб'ёме вытворчасці 14 працэнтаў. Наладжаны выпуск 200 новых відаў вырабаў палепшанай якасці. Прадукцыйнасць працы павысілася на 4,8 працэнта пры гадавым плане 3,3 працэнта, за кошт чаго атрымана 80 працэнтаў прыросту прадукцыі.

Аналізуючы вынікі года мінулага, мы думаем і аб будучым, каб у наступным зрабіць больш і лепш, нагнаць упущанае. Амаль адначасова з паведамленнямі ЦСУ былі апублікаваны сацыялістычнай абавязальнасці асобных прадпрыемстваў, абласцей і, нарэшце, усіх работнікаў народнай гаспадаркі рэспублікі. Яны сведчаць: юбілейны, 60-ы год Савецкай улады будзе адзначаны самымі высокімі за гісторыю нашага развіцця працоўнымі поспехамі.

В. ХАДАСОУСКІ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ОРДЭН АКАДЭМІКУ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР акадэмік Акадэміі навук Беларускай ССР І. Бульгін за заслугі ў развіцці біялагічных навук, падрыхтоўцы навуковых кадраў і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння ўзнагароджаны ордэнам Леніна.

ЮБІЛЕЙНАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ

У павільёнах ВДНГ СССР пачалася падрыхтоўка да 60-годдзя Вялікага Кастрычніка. У хуткім часе на плошчы Дружбы народаў над 15 павільёнамі ўстаўюцца флагі саюзных рэспублік. Тут адкрыецца юбілейная экспазіцыя, дзе кожная рэспубліка пакажа свае дасягненні ў брацкай непарушнай сям'і народаў СССР.

Экспазіцыя адлюструе плён рэвалюцыйна-пераўтваральнай дзейнасці Камуністычнай партыі за 60 гадоў, барацьбу савецкага народа за ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XXV з'езда КПСС.

Экспазіцыя павільёна «Беларуская ССР» разме-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

сціцца на плошчы больш за тры тысячы квадратных метраў. На адкрытых пляцоўках будуць прадастаўлены аўтамабілі, трактары і іншая тэхніка, якая выпускаецца ў рэспубліцы.

«МІНСК-12» І ІНШЫЯ

Буйнейшым у краіне пастаўшчыком хатніх халадзільнікаў становіцца аб'яднанне «Атлант». У яго састаў уваходзяць Мінскі, Смаленскі і Алітскі заводы халадзільнікаў, а таксама Мажэйкэйскі кампрэсарны завод.

Ужо сёлета «Атлант» выпусціць звыш мільёна апаратаў з ёмістасцю камер ад 120 да 280 літраў. Заканчваецца падрыхтоўка да выпуску навінкі — халадзільніка «Мінск-12» з паўаўтаматычным адтаиваннем выпаральніка.

ГРАНАТЫЯРЫТ ПАД БАЛОТАМІ

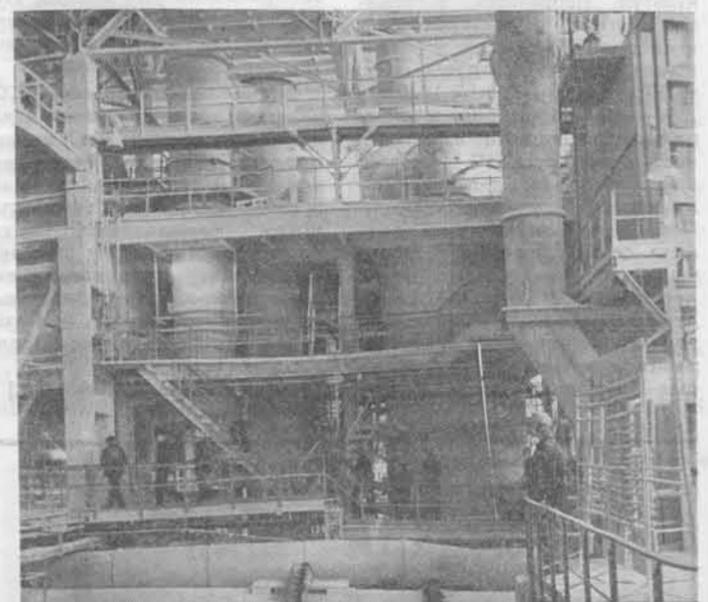
У наваколлі Глушкавіч Лельчыцкага раёна знайшлі буйныя залежы гранатыярыту — адной з разнавіднасцей граніту. Паводле падлікаў геологаў, яго запасы складаюць каля 3 мільёнаў кубаметраў. Па-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

блізу Глушкавіч адкрыты вопытна-эксперыментальны кар'ер. Вышуканні паказалі, што слой заліжанага каменю перавышае 150 метраў. Пры шліфоўцы камень вельмі прыгожы — ён дробназярысты, мае добрыя дэкаратыўныя ўласцівасці. На месцы ўчастка намачаецца будаўніцтва прамысловага кар'ера «Глушкавічы» па здабычы блокаў граніту магутнасцю тры тысячы кубаметраў у год.

ПРАФЕСАРЫ ПАСТУПАЮЦЬ ВА УНІВЕРСІТЭТ

Вядомыя вучоныя-медыкі рэспублікі, кіраўнікі навукова-даследчых інстытутаў, галоўныя ўрачы бальніц і паліклінік зноў селі за студэнцкія парты. Яны сталі слухачамі ўніверсітэта аховы здароўя. Ужо праведзены першыя заняткі, прысвечаныя перспектывам развіцця аховы здароўя БССР у дзесятай пяцігодцы. З дакладам выступіў міністр аховы здароўя БССР, акадэмік АН БССР, прафесар М. Саўчанка. Ён — рэктар новага ўніверсітэта.

Фосфарныя ўгнаенні для калгасаў і саўгасаў краіны выпускае Гомельскі хімічны завод. За пяцігодку іх вытворчасць павялічыцца тут на 885 тысяч тон. НА ЗДЫМКУ: у цэху двайнога грануляванага суперфасфату. Фота І. ЮДАША.

НА ПРАКТЫКУ ДА СЯБРОЎ

Студэнты архітэктурнага, аўтатрантарнага, машынабудаўнічага, будаўнічага і іншых факультэтаў Беларускага політэхнічнага інстытута праходзілі практыку ў сацыялістычных краінах.

Будучых архітэктараў прымаў Славацкая вышэйшая тэхнічная школа Браціслава. Практыканты мелі магчымасць паглядзець архітэктурныя аб'екты Чэхаславакіі, пазнаёміцца з тэхналогіяй будаўнічых работ, архітэктурнымі помнікамі. Яны пабывалі ў праектных інстытутах і на будаўнічых аб'ектах.

У Польскай Народнай Рэспубліцы студэнты будаўнічага факультэта практыкаваліся ў Беластоцкім політэхнічным інстытуце. Пазнаёміліся з будоўлямі Беластока, Варшавы, з работай завода жалезабетонных вырабаў і металаканструкцый.

У Вышэйшай тэхнічнай школе горада Ільмена, што ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, праходзілі практыку будучыя машынабудаўнікі. Яны пабывалі на вядомых заводах ГДР — станкабудаўнічым «Модуль» у Карл-Маркс-Штаце, а таксама пішучых машынак «Опціма» — у Эрфурце.

За час практыкі ў сацыялістычных краінах студэнты лепш пазналі жыццё і быт сваіх сяброў.

Такой жа плённай была практыка і студэнтаў шэрагу сацыялістычных краін у СССР. Тыл з іх, якія знаходзіліся ў Беларусі, пазнаёміліся з працамі на многіх прадпрыемствах — трактарным, матарным, аўтаматычных ліній, станкабудаўнічым заводах.

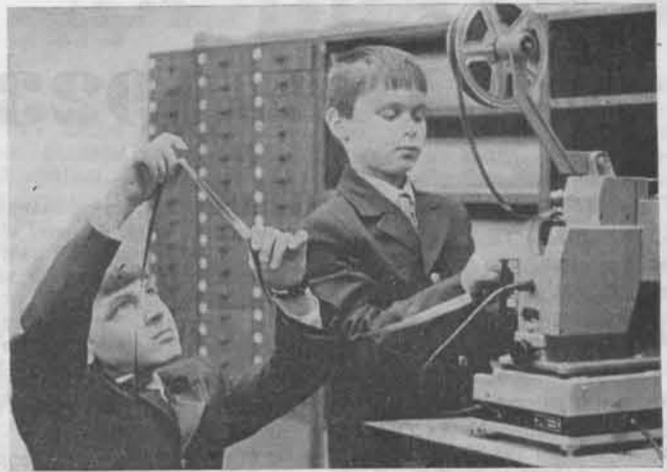
Замежныя студэнты сустракаліся з савецкімі людзьмі, наведвалі музеі, тэатры, выстаўкі, паглядзелі помнікі гісторыі і культуры Беларусі.

КОМПЛЕКС-ГИГАНТ

Ёсць на Піншчыне невялікая вёска Вульня-Гарадзішчанская. Хутка пра яе даведаецца ўся рэспубліка. Тут узімкуца карпусы аднаго з самых буйных і сучасных свінагадоўчых комплексаў Беларусі. Плошча будучага жылёлагадоўчага гіганта складзе 15 гектараў.

Падобных комплексаў у краіне пакуль яшчэ няма. Узводзіцца ён будзе па новаму эксперыментальнаму праекту. Вытворчая зона складаецца з двух карпусоў, злучаных паміж сабой санітарна-бытавым блокам. Адзін будынак прызначаны для вырошчвання маладняку, другі — для адкорму. Кожны з шматпратэжных карпусоў працягнецца на 303 метры ў даўжыню, а ў шырыню зойме 78 метраў. У комплекс уваходзяць падсобна-вытворчая зона, энергетычная гаспадарка, ачышчальны збудаванні.

Агульны кошт будучага комплексу — 8 мільёнаў рублёў. Тэрмін будаўніцтва — 3,5 года. Штогод адсюль будзе здавацца дзяржаве 6 400 тон таннай свініны — удвая больш, чым цяпер даюць гаспадаркі Пінскага, Столінскага і Ганцавіцкага раёнаў разам узятыя.

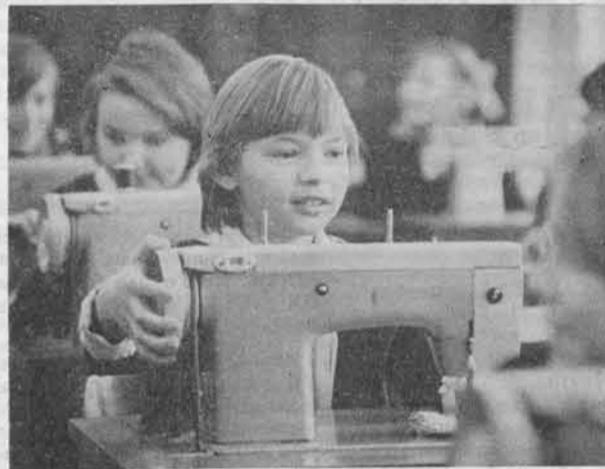
ТЭЛЕЦЭНТР

У ШКОЛЕ

Трапішы сюды ўпершыню, міжволі думаеш: а ці школа гэта! Вельмі ўжо многае тут не адпавядае традыцыйным аб ёй уяўленням. Нават вестыбюль, як у тэатры, — прасторны, светлы, з некалькімі трумо і асобнымі для кожнага класа гардэробамі. Тых, хто выйшаў за школьны парог гадоў 15 назад, асабліва ўразіць вялікая колькасць тэхнічных сродкаў навучання ў Баранавіцкай сярэдняй школе № 6, аб якой ідзе гаворка. Здадуча ім незвычайнымі сістэма выкладання, роля настаўніка і вучняў у правядзенні ўрокаў, іх узаемаадносіны.

У кабінце замежнай мовы рыхтуюцца да ўрока сямі класнікі. Лабарант-школьнік запраўляе плёнкі ў магнітафон, правярае спраўнасць лінгафонаў і магнітафонаў на кожным вучнёўскім месцы. Урок пачынаецца фанетычнай зарадкай. Вучні ўслых паўтараюць тэкст, запісаны на плёнкі. З дапамогай пульта кіравання настаўніца правярае вымаўленне кожнага.

А ў чацвёртым класе ў гэты ж час праходзіць збор на тэму: «Подзвіг героя — пры-

клад для нас». Успыхвае экран тэлевізара. На ім з'яўляецца партрэт першага касманаўта планеты. У класе гучыць расказ пра Юрыя Гагарына — пра яго жыццё, подзвіг. І ўслед за расказам змяняюцца застаўкі на экране. Вось касмадром Байка-нур, эпошнія минуты перад стартам. А вось Юрый Гагарын сярод піянераў...

Тэлебачанне выкарыстоўваецца не толькі для правядзення цікавых мерапрыемстваў. Яно стала неад'емнай часткай кожнага ўрока, легла ў аснову новай метадыкі выкладання, якасна змяніла ўвесь ход навучання. У школе ёсць свой тэлевізійны цэнтр. З пульта кіравання апаратнай можна падключыць да цэнтра тэлевізары любога з 32 прадметных ка-

бінетаў, настаўніцкай, актывай залы, класаў. А настаўніку дастаткова толькі націснуць кlawішу перагаворнага прыстасавання, выклікаць апаратную — і ў класе ці кабінце на экране тэлевізара з'явіцца патрэбная застаўка, будзе паказаны кіна-ці дзяфильм, зачунаць музыка або дыктарскі тэкст.

Побач з апаратнай — фанетычная лабараторыя з дэманстрацыйнай залай. Тут захоўваюцца магнітафонныя запісы, грампласцінкі, паказваюцца кінафільмы. Арыентавацца ў гэтай вялікай «гаспадарцы» дапамагае аўтаматычная даведчаная ўстаноўка.

Многае для школы зрабілі самі вучні. Напрыклад, пад кіраўніцтвам настаўнікаў удзельнікі радыёгуртка

манціравалі цэнтральны пульт кіравання апаратнай і пульт кіравання радыёвузла. Ёсць уклад школьнікаў і ў будаўніцтва вялікай спартыўнай залы, плавальнага басейна, яны дапамаглі дарослым абсталяваць майстэрні. А аб тым, дзе ёсць тваёй працы часцінка, — клопат асаблівы.

НА ЗДЫМКАХ: урок географіі — захапляючае падарожжа ў далекія краіны; зараз пагасне святло — «кінамаханікі» Ваня **БАРЫСЕНКА** і Ігар **ПЯТЛІЦКІ** гатовы да дэманстрацыі фільма; вучаніца 4-га класа **Таня ГАУРЫЛЬЦА-ВА** хвалюецца: машына ж сапраўдная; урок замежнай мовы вядзе настаўніца **Валыціна ШЦІН**.

А. БІРЫЛКА.
Фота аўтара.

СССР: ЛЕКАРСТВА ПРОДАЮТСЯ В УБЫТОК?

С января 1977 года в Советском Союзе снижены цены более чем на триста видов лекарств. За последние полтора десятилетия это девятое снижение цен, хотя они в СССР и были самыми низкими в мире. В среднем одно лекарство стоит 31 копейку.

Такова розничная цена, — поясняет начальник аптечного управления Министерства здравоохранения СССР **Михаил КЛЮЕВ**. — Многие лекарства (почти каждый третий препарат) продаются аптеками по цене ниже их себестоимости.

Производство медикаментов в большинстве стран относится к числу наиболее рентабельных, дающих подчас прибыль, превышающую 300—400 процентов. А в СССР, выходит, оно убыточно?

Если исходить из буквального понимания рентабельности, то «убыточной» можно назвать всю советскую службу здоровья: на ее содержание ежегодно ассигнуется около 12 миллиардов рублей, но, поскольку население не платит за медицинское обслуживание, в бюджет

ни. Взяв на себя обязанность обеспечить каждого человека бесплатной, общедоступной высококвалифицированной и медицинской помощью, Советское государство, естественно, не ставит задачи «окупить» расходы, считает, что физическое и духовное благополучие жителей страны — главное национальное богатство. И все меры, направленные на охрану здоровья, рентабельны.

С экономической точки зрения нерационально, например, устанавливать на медикаменты цены, едва окупающие их создание. Невыгодно продавать новые лекарства (производство которых только осваивается) ниже себестоимости. Но государство идет на это, постоянно стремится уменьшить долю расходов населения на приобретение медикаментов.

Михаил Ключев привел следующий пример. В 1976 году население заплатило за медикаменты, покупаемые в аптеках страны, 1 миллиард 200 миллионов рублей, и почти миллиард рублей составила дотация государства. Из государственного бюджета оп-

лекарственное лечение в стационарах, амбулаториях. Бесплатно получают медикаменты дети до года жизни, инвалиды войны, люди, страдающие такими хроническими заболеваниями, как диабет, туберкулез, рак — то есть больные, вынужденные постоянно принимать препараты.

— Значит, примерно 50 процентов стоимости лекарств, используемых в СССР, оплачивает население. На какие конкретно препараты снижены цены в нынешнем году?

— На широко применяющиеся в медицинской практике лекарства для борьбы с сердечно-сосудистыми заболеваниями (например, новоканнамид, коронтин, фолкор), психотропные средства, витамины, кровезаместители, антибиотики широкого спектра действия... Если одна упаковка ампициллина в таблетках стоила 14 рублей 42 копейки, то сегодня советский покупатель должен будет внести в аптечную кассу 4 рубля 82 копейки, то есть в 3 раза меньше.

Одновременно со снижением цен на медикаменты возросли государственные ассигнования службе здравоохранения. Только статью расходов на лекарственное лечение в стационарах и амбулаториях в 1977 году пополняют почти 100 миллионов рублей.

Элеонора ГОРБУНОВА.

ЗАУТРА БРЭСТА

Совет Миністраў Беларускай ССР зацвердзіў генеральны план Брэста і праект планіроўкі прыгараднай зоны. Яго каменціруе намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах будаўніцтва **Л. МАСКАЛЕВІЧ**.

Горад на Бузе будзе развівацца і далей як абласны адміністрацыйна-гаспадарчы, прамысловы, культурны і турыстычны цэнтр з буйным транспартным вузлом. Мяркуюцца, што колькасць насельніцтва ў перспектыве ўзрасце да 300 тысяч чалавек, а разам з прыгараднай зонай — да 460 тысяч. Плошча, якую займае Брэст, расшырыцца да 10 тысяч гектараў.

Генеральным планам прадугледжана размяшчэнне прамысловых прадпрыемстваў у трох раёнах Брэста. Ва ўсходнім размяшчаюцца прадпрыемствы машынабудавання, прамбудматэрыялаў і лёгкай прамысловасці; у паўднёвым — машынабудавання і лёгкай прамысловасці; у паўночна-заходнім — харчовай прамысловасці; некаторыя прадпрыемствы размесцяцца і ў паўночна-ўсходнім раёне. Пры гэтым з раёнаў жылой забудовы, адміністрацыйна-грамадскага цэнтра горада і мемарыяльнага комплексу Брэсцка-карэспасца-герой, улічваючы санітарна-гігіенічныя і горадабудаўнічыя патрабаванні, намечана перанесці шэраг прадпрыемстваў.

Планам прадугледжана развіццё гістарычна складзенага адміністрацыйна-грамадскага цэнтра ў напрамку мемарыяльнага комплексу Брэсцка-карэспасца-герой і стварэнне новага грамадскага цэнтра ў раёне перасячэння вуліцы Маскоўскай і праектуемай Паркавай магістралі з вуліцай Піянерскай. Будуць працягнуты работы па забудове і рэканструкцыі галоўных гарадскіх магістралей — вуліцы Маскоўскай, Леніна, Піянерскай, бульвара Шаўчэнкі, якія звязваюць цэнтральную частку горада з растуцьмі жылымі і прамысловымі раёнамі.

Вакол Брэста вызначана прыгарадная зона ў межах Брэсцкага, Маларыцкага, Камянецкага і Жабінкаўскага раёнаў, дзе размяшчаюцца месцы адпачынку, запаведныя тэрыторыі, камунальныя і прыгарадныя сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. У зонах адпачынку мясцовага значэння Кавердзякі, Пашукі-Каменюкі, Вішня, Пелішча, Сасновы Бор, Сямісосны, Лукава і зоне рэспубліканскага значэння Белае плануецца стварыць базы адпачынку на 68 тысяч месц. У прыгараднай зоне будуць створаны вадасховішчы «Пашукі-1», «Пашукі-2», «Вішня» і «Дубічна» на рэках Лясная Лева, Лясная Правая і Рыта. Лясарэзкавы пояс вакол горада плошчай 28 тысяч гектараў ствараецца шырынёй у 3,5—6,5 кіламетра.

Ажыццяўленне генеральнага плана развіцця горада на Бузе і праекта яго прыгараднай зоны ператворыць Брэст у адзін з пры-

ГОД 1923-і

30 СТУДЗЕНЯ Прэзідыум ЦК КП(б)Б прыняў пастанову аб адкрыцці ў доме, дзе праходзіў I з'езд РСДРП, музея пад назвай «Дом-музей I з'езда РСДРП».

20—26 САКАВІКА праходзіў VII з'езд Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі. На з'ездзе прысутнічалі 154 дэлегаты з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 3 850 членаў і кандыдатаў у члены партыі. З'езд абмеркаваў справаздачы ЦК

КП(б)Б, ЦК КСМБ, кантрольнай і рэвізійнай камісій, пытанні аб кааперацыі, аб падаткавай палітыцы і інш. З'езд выказаўся за ўзбуджэнне БССР шляхам уключэння ў састаў Беларусі павеятаў Віцебскай, Гомельскай і часткі Смаленскай губерняў з большасцю беларускага насельніцтва.

4—8 МАЯ адбыўся VI з'езд Камуністычнага Саюза Моладзі Беларусі. У рашэннях з'езда асабліва ўвага ўдзялялася

ўзмацненню камуністычнага выхавання моладзі.

У СНЕЖНІ створана літаратурнае аб'яднанне «Маладняк».

У канцы КАСТРЫЧНІКА ўтворана Камуністычная партыя Заходняй Беларусі, якая з'яўлялася састаўнай часткай Камуністычнай партыі Польшчы. Яна ўзначаліла рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у краі, барацьбу працоўных Заходняй Беларусі за ўстаўленне Савецкай улады і ўз'яднанне з БССР.

ГОД 1924-ы

9—15 СТУДЗЕНЯ праходзіў V Усебеларускі з'езд Саветаў. З'езд абмеркаваў пытанні: аб міжнародным і ўнутраным становішчы; справаздачу ўрада БССР за 1922—1923 гады; даклады Наркамзема, наркома асветы; аб раяніраванні Беларусі і рэарганізацыі савецкага апарату; аб зацвярджэнні Канстытуцыі БССР і інш.

24 СТУДЗЕНЯ Цэнтральнае Бюро КП(б)Б прыняло зварот «Да ўсіх членаў партыі і працоўных Беларусі», у якім паведамляла аб смерці У. І. Леніна і заклікала камуністаў і ўсіх працоўных рэспублікі аддаць усе свае сілы ажыццяўленню запаветаў вялікага правадыра і настаўніка.

4 ЛЮТАГА Прэзідыум ЦВК СССР вырашыў перадаць Беларускай ССР сумежныя з Беларуссю раёны з пераважна беларускім насельніцтвам. Да БССР далучаўся шэраг павеятаў

Віцебскай, Гомельскай і Смаленскай губерняў.

13—17 САКАВІКА праходзіў Надзвычайны VI Усебеларускі з'езд Саветаў, які абмеркаваў наступныя пытанні: міжнароднае і ўнутранае становішча; расшырэнне межаў Савецкай Беларусі і задачы савецкага будаўніцтва; адміністрацыйна-гаспадарчае дзяленне Савецкай Беларусі; заснаванне сельскагаспадарчага банка; Канстытуцыя БССР; выбары ЦВК Беларускай ССР. VI з'езд заканадаўча аформіў узбуджэнне БССР.

12—14 МАЯ праходзіў VIII з'езд КП(б)Б. На з'ездзе прысутнічала 196 дэлегатаў з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 13 475 членаў і кандыдатаў у члены партыі. З'езд абмеркаваў справаздачы часовага Беларускага бюро ЦК РКП(б) і часовай кантрольнай камісіі; пытанні аб знешнім гандлі і кааперацыі; аб рабоце ў вёсцы; аб рабоце сярод моладзі; пар-

тытна-арганізацыйныя пытанні; выбары кіруючых органаў КП(б)Б. На з'ездзе быў абраны ЦК КП(б)Б замест часовага Белбюро ЦК РКП(б).

10—12 ЧЭРВЕНЯ працаваў VII з'езд КСМ Беларусі. З'езд вырашыў перайменаваць Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі ў Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі.

26 ЧЭРВЕНЯ Бюро ЦК КП(б)Б прыняло рашэнне стварыць Беларускае дзяржаўнае выдавецтва [Белдзяржвыдавецтва].

25 КАСТРЫЧНІКА ЦК КП(б)Б прыняло пастанову аб выданні часопіса «Полымя».

4 СНЕЖНЯ ЦВК БССР паставіў адкрыць Віцебскі ветэрынарны інстытут.

17 СНЕЖНЯ прынята пастанова СНК БССР аб стварэнні Дзяржаўнага ўпраўлення па справах кінематаграфіі і фатаграфіі [Белдзяржкіно].

Как всякому жителю Лондона, мне волей-неволей приходится сталкиваться со ссылками на всякого рода сверхъестественные силы. На телевизионном экране, на страницах газет то и дело выступают прорицатели, спириты, маги, медиумы и прочие мастера общения с потусторонним миром. Желание заглянуть в будущее легко понять. Но почему предсказатели его так склонны обращаться к помощи теней прошлого?

В поисках ответа на этот вопрос я отправился по адресам профессиональных гадалок. Загадочный мост между прошлым и будущим напомнил о себе при первом же визите: оказалось, что прорицательница по совместительству содержит антикварную лавочку на рынке Портобелло.

П ОКА хозяйка чертила цветными мелками магические знаки, я раздумывал над сюжетным ходом будущей корреспонденции и оглядывал позеленевшие канделябры, закопченные каминные щипцы, пыльные фарфоровые статуэтки и прочий хлам, похожий на выброшенные прибоем обломки кораблекрушения. И тут, на инкрустированной конторке, среди альбомов и старых открыток вдруг увидел газету «Русская мысль». Взгляд скользнул по заголовку: «Сообщение собственной главы русского императорского дома походной канцелярии». Пригляделся пристальнее и с трудом поверил глазам: номер был датирован не 1916, а 1976 годом. «Вот уж поистине наваждение, какое-то пришествие из загробного мира!» — подумал я с суеверным чувством, которое поневоле нарастало, пока я углублялся в текст сообщения за подписью начальника походной канцелярии графа Вуича.

«Недавно состоялось присоединение его королевского высочества принца Франца-Вильгельма Прусского к првотельной прусской вере через священное таинство миропомазания. При принятии православия принц Франц-Вильгельм наречен Михаилом Павловичем. В российском императорском и царском доме не раз встречается имя Михаила, начиная с родоначальника династии царя Михаила Федоровича».

Известие о том, что сиятельный отпрыск германского императорского и прусского королевского домов решил принять православие и взять себе имя

основателя династии Романовых, меня, признаться, заинтриговало. Тем более, что осознать значение подобного события, которым ознаменовался канун 1977 года, я чувствовал себя не в состоянии. Чтобы не остаться в неведении, пришлось ждать следующих номеров «Русской мысли». В одном из них я, наконец, прочел: «В Мадриде состоялось бракосочетание ее императорского высочества российской великой княжны Марии Владимировны с его императорским высочеством принцем Михаилом Павловичем Прусским. Присутствовали: король и королева испанские, король итальянский, царь болгарский с царицей и царицей-матерью, король албанский с королевой и королевой-матерью, глава германского императорского и прусского королевского домов принц Луи-Фердинанд, вдова и дочь генерала Франко».

Л ОНДОНСКИЕ любители общения с потусторонним миром были явно поспрамлены. Подобной коллекции теней прошлого хватило бы на дюжину спиритических сеансов!

Перелистываю номера «Русской мысли» и никак не могу уверить себя в том, что передо мной не пародия, не язвительная, тонко стилизованная сатира, достойная персонажей Ильфа и Петрова. И впрямь ведь фарс: в канун шестидесятилетия свержения самодержавия в России продолжает выходить газета, читатели которой умудряются мысленно пребывать на рубеже 300-летия дома Романовых. И ее прилежный читатель Н. Олеандров из Сиднея в практической плоскости ставит животрепещущий вопрос: «Почему редакция ничего не пишет, как она рисует себе будущее Советского Союза — будет ли он демократической страной или монархией?»

Просто не верится, что строки эти написаны в наши дни.

«Лейб-гусары его величества отпраздновали 21 ноября традиционный полковой праздник. Был совершен торжественный молебен с поминовением державных шефов полка и всех чинов полка, на поле брани за веру, царя и отечество живот свой положивших, в смуте убиенных и в расставании почивших».

«Русский общевоинский союз» доводит до всеобщего сведения, что по случаю годовщины основания Доб-

Белай пушыстай коўдрай укрыта зямля.

Фота Я. САХУТЫ.

ЗЯМЛЯ Ў ПАШАНЕ

ВАРАНЦОУ Аляксей Іванавіч нарадзіўся ў 1916 годзе ў вёсцы Казацкае Канатопскага раёна Сумскай вобласці ў сям'і агранома. Пасля сямігадовага вучыўся на рабфану, затым скончыў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію ў Горках Магілёўскай вобласці — атрымаў спецыяльнасць аграхіміка-глебазнаўцы. Працаваў участковым аграномам. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Пасля перамогі займаўся партыйнай, гаспадарчай работай. Быў начальнікам абласнога ўпраўлення сельскай гаспадаркі ў Гомелі, намеснікам старшыні абласнога выканаўчага камітэта, другім сакратаром абкома КПБ. З 1968 года ўзначальвае Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па ахове прыроды. За заслугі перад Радзімай узнагароджаны 8 ордэнамі і 8 медалямі.

Станія прыродных багаццяў рэспублікі, у тым ліку і зямлі.

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.] Дзяржаўны кантроль за выкарыстаннем зямель ажыццяўляецца Саветамі дэпутатаў працоўных, іх выканаўчымі і гаспа-

радкавальнай службай Міністэрства сельскай гаспадаркі СССР. На Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў Беларускай ССР па ахове прыроды ўскладзены функцыі кантролю па пытаннях

рэкультывацыі парушаных распрацоўкамі зямельных участкаў па кожнаму міністэрству, ведамству, стварэння полеахоўных лясных, пасадак лесе на пясках, па ярах, берагах рэк і азёр, а таксама патрэбныя на гэта сродкі прадугледжваюцца дзяржаўнымі планамі развіцця народнай гаспадаркі рэспублікі, вобласці, раёна, адпаведных прадпрыемстваў і арганізацый. Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па ахове прыроды даручае сваім абласным інспекцыям, старшым дзяржаўным інспектарам па ахове прыроды ў раёнах кантраляваць выбар прыроднага падзбудаву, каб як мага менш закраналіся каштоўныя сельскагаспадарчыя ўгоддзі, асабліва ворныя зямлі,

шанья сенажаці. Перыядычна праводзяцца правэркі выканання планаў і якасці рэкультывацыі парушаных рознымі распрацоўкамі зямельных плошчаў, ажыццяўлення мерапрыемстваў па ахове глеб ад воднай або ветравой эрозіі, правільнага будаўніцтва зямельных рэсурсаў, асабліва меліяраваных тарфянікаў. Бываюць выпадкі, калі практычныя інстытуты завышаюць памеры плошчаў, неабходных пад прамысловыя ці грамадскія будаўнічыя аб'екты. Дзяржаўнаму камітэту па ахове прыроды пры ўзгадненні хадайніцтваў аб адводзе зямель прыходзіцца ўносіць карэктывы. Штогод такім чынам зберагаюцца ў сельскагаспадарчай вытворчасці

ДАРОГА ДА ПРАЎДЫ

рвольческой армии на юге России будет отслужено благодарственное молебствие».

Итак, «Русский общевойсковой союз». В 1932 году в Парижской штаб-квартире на улице Коллизе сумел побывать советский журналист Михаил Кольцов. «Русский общевойсковой союз», — писал он тогда в очерке «В норе у зверя», — это больше, чем военное министерство белой эмиграции. Это сама белая армия, включая и кадры, и их хребет. Здесь — настоящий царский военный штаб через пятнадцать лет после полного разгрома и изгнания белых армий!»

Через пятнадцать лет после залпа «Авроры» увидел Кольцов этот царский штаб, «состарившийся, одряхлевший, с расшатавшимися зубами». Но ведь мы вступили на порог шестидесятой годовщины Октября. Как же сумела дотянуть до наших дней подобная организация, если даже юнкерам, оборонявшим Зимний дворец, должно быть уже под восемьдесят? Разгадка такого долготеления в том, что спрос на антисоветизм поразительно живуч. И в том же очерке Кольцова можно прочесть строки, актуальные и поныне: «Они не смеют мечтать даже о каких-нибудь попытках нанести удар Стране Советов своими силами. Главный расчет — на богатых и господствующих покровителей. На штабы капиталистических государств. На владельцев военных заводов. На нефтяную аристократию. На международную полицию и контрразведку. На всю подгнившую изнутри, но еще богатую золотом и пулеметным свинцом систему охраны ростовщиков и угнетателей. На эту систему вся надежда русской белогвардейщины. При этой системе кормится верхушка «белого воинства» и вся свора на улице Коллизе».

А раз мода на антисоветизм не устареет, то старческий маразм русской белоэмиграции ложится в строку тем, кто высасывает из пальца всяческие небывшие об СССР. Разница, пожалуй, лишь в том, что во времена, описанные Кольцовым, в моде было предсказывать близкое крушение Советской власти; теперь же пророки предпочитают упираться на то, что само существование СССР сулит гибель западной цивилизации.

«Еще 50 лет назад я предупреждал Запад о смертельной опасности, ему грозившей, настаивая на том, чтобы началась мировая гражданская война», — вещает на страницах «Русской мысли» некто Б. Бажанов, чьи кликушествами полувековой давности не побрезговала воспользоваться даже столь уважаемая, казавшаяся бы, английская газета, как «Санди таймс».

Антисоветизм для «Русской мысли» — это как бы

спасательный круг, который удерживает газету на поверхности сточной ямы истории. И газета пропитывает свои страницы антисоветским зельем в таких лошадиных дозах, что у читателя захватывает дух и глаза лезут на лоб, как от колчаковского самогона.

ТАКИМ же мутно-похмельным взглядом белогвардейца-карателя смотрит газета на окружающий мир, на международную жизнь 70-х годов XX века. Переворот в Таиланде — похвальное дело. «Военные заявили, что отмена демократических свобод есть необходимость, ибо дурно устроенная демократия ведет к анархии, к хаосу». Южноафриканские расисты — тоже заядлые поборники демократии. «Нужно помнить, что личная свобода цветного жителя ЮАР несравненно больше, нежели свобода жителей большинства африканских стран, получивших независимость».

И вот с таким политическим кредо, весьма совпадающим с мировоззрением унтера Пришибеева, «Русская мысль» пытается вставать в позу ревнителя прав человека и свободы личности в Советском Союзе, брать верхние ноты в антисоветском хоре, повторяющим на все лады этот модный на Западе лейтмотив.

Но усердие это не всегда остается замеченным.

«В последнее время много пишут о политической активности третьей эмиграции. Но надо сказать, что третья, да и вторая эмиграция часто не только не изучают политическую жизнь первой эмиграции, но просто-напросто считают ее в историческом аспекте мелкой и лишней интереса, чем-то ушедшим без видимых результатов».

В этих строчках явно сквозит ревность и обида на то, что шеф-повара антисоветских кухонь отдают предпочтение «свежим» диссидентам 70-х годов перед живыми окаменелостями из «собственной главы» российского императорского дома походной канцелярии».

Как же тут не удариться в мистику, как преодолеть склонность к общению с мертвецами, к гаданию о прошлом? Потому и взывает со страниц «Русской мысли» ее читатель С. Медведев из Нанта: «Побольше о мирах иных. Очень огорчает, что в нашей газете нет серьезных статей на предмет оккультизма, спиритизма, теософии...»

И впрямь: чем еще прикажете заняться милостивым государям, столь упрямо цепляющимся за ушедшую эпоху, что сами стали тенями прошлого. Либо водиться с нечистой силой, либо писать святочно-пастельные рассказы со счастливыми концовками. А какие уж могут быть счастливые концовки на чужбине, даже при всей неуметной фантазии у антисоветских борзописцев?

Гэтыя пісьмы — водгук вяслых канікулаў, якія мінулым летам дзеці нашых землякоў з Бельгіі і Канады правялі ў Беларусі. У кожным — падзяка. За цёплы прыём, за радасць спазнання новага, за магчымасць зведаць усю глыбіню пацуду чалавека, які ўпершыню ступіў на зямлю продкаў, за праўду аб Савецкай краіне.

Я ўсё перакладваю іх, перачытваю. Бывае, кароткая фраза, выведзеная дзіцячай рукою, наводзіць на цікавыя адкрыцці.

«Ваш канадскі сябра Вольга Кульчын», — падпісана адно пісьмо. Яшчэ год таму назад дзяўчынка не магла напісаць нам такія словы, таму што Савецкі Саюз, хоць і быў Радзімай яе дзеда, заставаўся краінай далёкай і не вельмі зразумелай. Месяц, вядома, тэрмін невялікі. Але ці было з вамі калі так? Вы працягваеце руку пакуль яшчэ мала знаёмаму чалавеку, і ў яго поціску адчуваеце добразычлівасць і цеплыню, назначаеце для сябе, што ён можа стаць вашым сябрам.

Так здарылася з Вольгай Кульчын, з іншымі хлопчыкамі і дзяўчынкамі, якімі, як пішучы яны самі, «папчасціла наведваць Радзіму іх бацькоў і дзядоў». Гэта любоў з першага позірку, з першых слоў, якімі абмяняліся госці і гаспадары.

«Ваша гасцінасць надзвычайная», — напісала Лінда Кунашка. «Мне вельмі спадабалася ў вашай краіне. Я добра адпачыў, знайшоў многа сяброў. Спадзяюся пабываць тут яшчэ хоць раз», — гэта радкі з пісьма Стэфана Карлтана.

Чаму магчымасць паехаць у Савецкі Саюз і дарослымі землякамі, і дзецьмі, мяркуючы па іх словах, сустракаеца заўсёды з вялікай радасцю? Што вабіць іх у гэтым падарожжы — ціканасць, новыя ўражанні? І гэта ёсць. Але ўсё не так проста.

Дзеці вельмі назіральныя. А тут столькі ўражанняў. Жыццё ў піянерскім лагеры, дружба з савецкімі хлопчыкамі і дзяўчынкамі, шматлікія экскурсіі ў Мінск, на прапрыемствы, мноства сустрэч з рознымі людзьмі. Адным словам, кожны дзень — зарубка ў сьвядомасці, асэнсаванне ўбачанага. Яшчэ летам, калі канадскія і бельгійскія дзеці былі нашымі гасцямі, часта даводзілася чуць ад іх:

— А нам у школе пра Савецкі Саюз раскавалі зусім не тое, што ёсць на самай справе.

Не тое раскаваюць па тэлебачанню, не тое пішучы ў газетах. А юныя розумы прагнуць ісціны, і тут, на нашай зямлі, яны адкрываюць яе для сябе.

«Маё ўяўленне аб Савецкім Саюзе стала іншым пас-

ля таго, як я сам пабыў тут і ўсё сам убачыў. Дома я раскажу сваім сябрам праўду аб багацці і прыгажосці гэтай краіны. Аб СССР у мяне самыя лепшыя ўражанні. Ален Дрозд, Канада».

«Прыехаўшы ў Савецкі Саюз, я знайшоў, што амаль усё з таго, што мне раней было вядома аб гэтай краіне і піянерскім лагеры, няпраўда. Пра Мінск, Беларусь, жыццё тут магу сказаць адно: усё цудоўна. Аляксандр Шакура, Канада».

Дэбі Панасюк з Канады напісала, што паездка для яе была вельмі карыснай, бо яна многа даведалася аб савецкім ладзе жыцця, савецкай культуры, рускіх і беларускіх звычаях.

«Я лічу сябе напалавіну рускай, — напісала дзяўчынка, — і таму цікаўлюся культурай, народнымі абрадамі гэтай краіны».

Усё, што стала вядома дзецям аб Савецкай краіне, аказвае ўплыў на іх далейшае жыццё, фарміраванне поглядаў і, напэўна, вызначыць у нейкай ступені іх учыні, паводзіны ў будучым.

Брайн В. быў адным з самых цікаўных нашых гасцей. Ён ведае, што ў той краіне, дзе ён жыве, ёсць бедныя і багатыя. Урачы, юрысты, бізнесмены жывуць за кошт рабочых, прсылугі, дробных фермераў. Ён зразумеў перавагі нашага грамадства, дзе людзі не падзяляюцца на эксплуатацыйна і эксплуатаемых, дзе кожны мае магчымасць атрымаць адукацыю, знайсці любую работу, якая яму падабаецца.

«Паездка ў Савецкі Саюз, — напісаў Брайн, вярнуўшыся ў Канаду, — застаецца для мяне назаўсёды прыемным успамінам. Я быў надзвычайна ўражаны, што пасля велізарных разбурэнняў, нанесеных Беларусі другой сусветнай вайной, у Мінску нідзе не відаць рэштак руін. Пасля таго, як я ўбачыў фільмы пра мінулыя вайну, наведваў Хатынь, Курган Славы і іншыя месцы, звязаныя з гераічным мінулым беларускага народа, я гавару: «Не!» вайне і «Няхай будзе мір!» У Канадзе маім сябрам у школе я раскажу ўсё, аб чым даведаўся, аб шчаслівых савецкіх дзецях».

Амаль у кожным дзіцячым пісьме ёсць словы пра тое, што яны раскажучы таварышам праўду аб Савецкай краіне. Гэта значыць, што ў нас за мяжой стане яшчэ больш сяброў, якія зразумеюць, што Савецкі Саюз — міралюбівая краіна, што мы заўсёды рады гасцям, якія прыязджаюць да нас з добрымі намерамі. Разрадка міжнароднай напружанасці, якая стала магчымай

дзякуючы няспынным намаганням Камуністычнай партыі, нашай Радзімы, спрыяе таму, што людзі больш ездзяць па свеце, больш знаёмяцца, больш ведаюць адзін пра другога.

Летам мінулага года ў Мінску пабывала некалькі маладзёжных груп з зарубежных краін. У турыстаў засталіся самыя лепшыя ўражанні аб знаходжанні на зямлі бацькоў.

«Мы — грамадзяне Канады. Многія з нас нарадзіліся там і ніколі не былі ў Савецкім Саюзе, — піша А. Карлюк. — Але мы заўсёды памятаем, што Расія — гэта наша Радзіма. Мы з цікавасцю сочым за ўсім, што адбываецца ў вашай краіне, і вельмі ганарымся, што СССР заўсёды быў і застаецца апорай міру, прагрэсу, дэмакратыі. Цяпер, калі мы сваімі вачамі ўбачылі ваша жыццё, дасягненні савецкага народа, мы з веданнем справы будзем даваць адпор тым, хто паклёпнічае на Савецкі Саюз, спрабуе прынізіць яго поспехі, ачарніць яго ў вачах іншых народаў».

І яшчэ адно пісьмо, ад Н. Навіцкага з Канады. Яно сведчанне таго, што нельга схаваць праўду. Той, хто хоча яе ведаць, знойдзе да яе дарогу.

«Усё, што мы ўбачылі ў СССР, здзіўляе і ўражвае. У Канадзе, і асабліва ў ЗША, часта ў газетных артыкулах з'яўляюцца з'едлівыя кпіны з прычыны таго, што ў вас час вымяраецца не гадамі, а пяцігодкамі. Але мы пераказаліся, што смяецца тут няма з чаго. Наадварот, ваш народ мае ўсе падставы ганарыцца тым, чаго ён дасягнуў. Мы жадаем у дзесятай пяцігодцы савецкаму народу яшчэ большых поспехаў. Чым мацнейшым будзе Савецкі Саюз, тым больш трывалым будзе мір на зямлі, тым лепшым стане жыццё ўсяго чалавецтва».

Раней, у час сустрэч з землякамі, часта даводзілася чуць ад іх горкія словы пра тое, што моладзь мала ведае пра нашу краіну, дрэнна валодае рускай мовай. Беларускае таварыства «Радзіма» аказвае суайчыннікам у гэтай справе дапамогу. Запрашае на адпачынак у піянерскі лагер іх дзяцей, падрыхтоўвае цікавыя праграмы для маладзёжных груп. Як пішучы нашы зарубежныя карэспандэнты, усё гэта прыносіць плён. Становіцца ўсё больш моладзі, якая наведвае рускія школы, вывучае рускую мову, жадае паехаць у Савецкі Саюз.

Д. ЧАРКАВА.

сенажацяў, лясоў першай групы ад высечак. Да апошніх аднесены лясы ахоўных палос уздоўж рэк, чыгуначных ліній, шасейных дарог, зялёных зон гарадоў.

У рэспубліцы штогод выбывае з прамысловай распрацоўкі каля 10 тысяч гектараў тарфяных радовішчаў і кар'ераў каменных выкапняў (гліны, пяску, гравію і інш.). Згодна з артыкулам 22 Зямельнага кодэкса БССР, прапрыемствы, дарожныя і іншыя арганізацыі абавязаны за свой кошт, не больш чым у гадавы тэрмін пасля заканчэння работ па здабычы патрэбных матэрыялаў, прывесці выпрацаваныя плошчы ў стан, прыгодны для далейшага выкарыстання ў сельскай лясной

За апошнія пятнаццаць гадоў калгасамі, саўгасамі і лясгасамі прынята пасля рэкультывацыі звыш 120 тысяч гектараў выпрацаваных тарфянікаў і кар'ераў карысных выкапняў. Як паказалі правэркі, больш за 80 працэнтаў прынятых плошчаў выкарыстоўваюцца па прызначэнню. Астатнія плошчы выпрацаваных тарфянікаў яшчэ праходзяць біялагічную рэкультывацыю, гэта значыць аднаўленне ўрадлівасці, азеляненне.

У чэрвені 1976 года Вярхоўны Савет Беларускай ССР прыняў Кодэкс БССР аб нетрах. Новы закон патрабуе эфектыўнага выкарыстання карысных выкапняў, беражлівых адносін усіх прапрыемстваў і арганізацый да багаццяў нетраў роднага

поўнай здабычы карысных выкапняў, комплекснай перапрацоўкі мінеральнай сыравіны без шкоднага ўплыву адходаў на навакольнае асяроддзе.

Тарфяныя радовішчы — важнейшае багацце рэспублікі. З гэтай каштоўнай сыравіны вучоныя прапануюць атрымліваць дзесяткі рэчываў. Зараз гадавая здабыча торфу перавышае 40 мільёнаў тон. Яго выкарыстоўваюць як паліва, як угнаенне для палёў, для хімічнай і біялагічнай перапрацоўкі. Дзяржаўны камітэт па ахове прыроды дабіваецца спынення ў хуткім часе выкарыстання торфу на паліва і частковай замены яго арганічнымі азёрнымі сапрапельямі для ўгнаення палеткаў.

мі рэспублікі вызначаны меры па рацыянальнаму выкарыстанню асушаных тарфянікаў у сельскагаспадарчай вытворчасці. Ставіцца задача на асвоеных тарфяніках з глыбінёй залягання торфу да аднаго метра вырошчваць, як правіла, шматгадовыя травы; памяншаць плошчы пасеваў бульбы і іншых прапашных культур і на больш магутных тарфяніках, што захвае іх ад хуткай мінералізацыі, якая бывае пры апрацоўцы міжрадковай прапашных культур.

Каля двух мільёнаў гектараў ворных зямель, трэцяя частка ўсёй апрацоўваемай у рэспубліцы плошчы, падвяргаецца воднай або ветравой эрозіі. Для гаспадарак, якія маюць такія

Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР распрацавана сістэма супрацьэрозійных аграэхнічных і лесамеліярацыйных мерапрыемстваў.

Пройдуць гады напружанай працы, здзейсняцца нашы планы і мары, і родная Беларусь стане сапраўды квітнеючым краем, пра які паэты і кампазітары складуць радасныя песні, а спецыялісты і вучоныя падвядуць вынікі грандыёзнага эксперыменту і дадуць парадку іншым краінам: ідзіце нашым шляхам.

ОТБРОШЕН ЛИ ПРИНЦИП ПРОЛЕТАРСКОГО ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА?

Прошло более полугодия после Конференции рабочих и коммунистических партий Европы. Однако ее итоги и сейчас привлекают внимание миллионов людей нашей планеты. И это не случайно.

Значение конференции можно рассматривать в основном под двумя углами зрения: ее воздействия на мировую политику вообще и ее влияния на развитие международного коммунистического движения. Внимательный анализ содержания итогового документа, принятого конференцией, показывает, насколько широка сфера согласия и сильна воля к совместным действиям европейских коммунистических партий. Не определяя национальную стратегию отдельных братских партий, вместе с тем она дает рабочему классу, широкому трудящемуся массам, народам стран Европы общую ориентацию, которая будет способствовать активизации их борьбы за прекращение гонки вооружений, разрывание международной разрядки, за свои жизненные интересы.

ЧЕРЕЗ УВЕЛИЧИТЕЛЬНОЕ СТЕКЛО

Буржуазная пропаганда намеренно замалчивает основное политическое содержание Берлинской конференции. В то же время она сосредоточивает свое внимание, главным образом, на взаимоотношениях между братскими партиями континента. Однако сама эта проблема преподносится в препарированном виде: то, что свидетельствует о единении коммунистических партий, дается в микроскопических дозах, а для рассматривания имеющихся различий во взглядах по тем или иным вопросам предлагаются самые крупные увеличительные стекла, к тому же сильно деформированные.

Несомненно, что проблема взаимоотношений между братскими партиями континента заняла свое место — и притом важное — в ходе подготовки и проведения конференции. Несомненно и другое: сам характер этой подготовки, товарищеская атмосфера, царившая на конференции, ее политические итоги способствовали укреплению единства европейского коммунистического движения на базе добровольного сотрудничества в духе марксистско-ленинского учения.

В свете этого небезынтересно проследить видоизменения в тактике антикоммунистической пропаганды. В период подготовки конференции западные пропагандисты не скрывали своих расчетов на раскол коммунистического движения. Более того, они пророчили, что конференция либо вообще не состоится, либо не примет совместного документа, либо выявятся глубокие расхождения по повестке дня. Не будет преувеличением сказать, что главное внимание уделялось извращению позиции КПСС в отношении всего коммунистического движения. Итоги конференции, ее открытый и гласный характер, содержание выступлений глав делегаций ком-

мунистических и рабочих партий полностью опровергли эти инсинуации.

И вот тогда, после некоторого замешательства, антикоммунисты пустили в ход версию: если признано, что все партии равноправны, совершенно самостоятельно и независимо разрабатывают и принимают свою политическую линию, значит, отброшен принцип пролетарского интернационализма. Так ли это?

Вопрос об интернационализме проходил через мосты, если не через все, выступления на конференции. Общая точка зрения выражена в документе. В нем сказано, что партии — участницы конференции «будут развивать свое интернационалистское товарищеское добровольное сотрудничество и солидарность на основе великих идей Маркса, Энгельса и Ленина при строгом соблюдении равноправия и суверенной независимости каждой партии, невмешательства во внутреннее дело, уважения свободы выбора различных путей в борьбе за прогрессивные общественные преобразования и за социализм. Борьба за социализм в своей стране и ответственность каждой партии перед своими рабочим классом и народом связаны с взаимной солидарностью трудящихся всех стран, всех прогрессивных движений и народов в борьбе за свободу и укрепление независимости, за демократию, социализм и мир во всем мире».

Это емкое определение заключает в себе большой комплекс проблем. Оно представляет собой применение к современным условиям основополагающих марксистско-ленинских идей о пролетарском интернационализме.

«Вспомним», — говорил К. Маркс, — об основном принципе Интернационала: о солидарности. Мы добьемся великой цели, к которой стремимся, если мы прочно укрепим среди всех рабочих во всех странах этот животворный принцип». Этот основной тезис пролетарского интернационализма подтвержден Берлинской конференцией.

Известно, что противники пролетарского интернационализма противопоставляют ему самостоятельность и независимость каждой партии, их равноправие. Признание этих принципов означает в их истолковании отход от пролетарского интернационализма.

Из истории вопроса можно было бы напомнить следующее высказывание Ф. Энгельса в письме к Лауре Лафарг (от 20 июня 1893 года): «...Интернациональный союз возможен только между нациями, чье существование, автономия и независимость во внутренних делах включаются, следовательно, в само понятие интернационализма».

Так обстоит дело с соотношением интернационализма и самостоятельности с точки зрения марксистского подхода. Что же касается равноправия, можно опять-таки сослаться на Ф. Энгельса: «...Интернациональное сотрудничество воз-

можно только между равными и... даже primus inter pares* нужен разве только при непосредственном действии».

Интернационалистское, товарищеское, добровольное сотрудничество вытекает из объективной общности коренных интересов рабочего движения различных стран и общности конечных целей его политических авангардов. Вот почему пролетарский интернационализм неразрывно связан с революционностью — с борьбой за социализм. И существенно, что в документе Берлинской конференции борьба за социализм в своей стране прямо увязывается с борьбой за свободу и укрепление независимости, за демократические преобразования. Однако нельзя оспорить тот непреложный факт, что ее стержнем является проблема солидарности между рабочим классом, трудящейся массой, борющимися против гнета капитала, империализма и реакции, и рабочим классом, трудящейся массой, уже освободившимися от эксплуатации и руководящими политической властью.

О КОНКРЕТНЫХ ФОРМАХ СОТРУДНИЧЕСТВА

Общие закономерности борьбы за прогрессивные общественные преобразования и социализм не претерпевают национальных особенностей отдельных стран и народов. «Все нации», — указывал В. И. Ленин, — придут к социализму, это неизбежно, но все придут не совсем одинаково, каждая внесет своеобразие в ту или иную форму демократии, в ту или иную разновидность диктатуры пролетариата, в тот или иной темп социалистических преобразований разных сторон общественной жизни». Это ленинское высказывание актуально и сейчас.

Интернационализм каждой отдельной партии находит свое выражение как в ее собственной внутренней и внешней политике, так и в сотрудничестве с другими коммунистическими партиями, в совместно вырабатываемых с ними решениях. Это сотрудничество воплощается в двусторонних и многосторонних связях. Они представляют собой своего рода механизм согласования действий на международной арене.

В своей речи на Берлинской конференции Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. И. Брежнев внес предложения о формах сотрудничества.

Первое из них касается идеологической сферы. Имеется в виду соединение усилий в общении революционного опыта, проведении товарищеских дискуссий по тем или иным положениям, с тем чтобы проверить их еще до испытания на практике в свете опыта разных партий и путем сопоставления точек зрения.

Другое относится к сфере политики. Речь идет о созыве время от времени многосторонних встреч в целях взаимной информации и обмена мнениями по актуальным политическим вопросам.

Юрий ЖИЛИН.

* первый среди равных.

Минск. 7 лютага 1977 года. Вечар, прысвечаны 85-годдзю з дня нараджэння Р. Шырмы. Юбіляра віншуюць прадстаўнікі грамадскасці.

Фота В. ВІТЧАНКІ.

ЮБІЛЕЙНЫ ВЕЧАР РЫГОРА ШЫРМЫ

«Гэта было, здаецца, у Навасёлках. Прыходжу я туды, каб запісаць мясцовыя песні, а мне такі паважны селянін і кажа: «Спазіліся. Да вастут ужо быў Шырма». «Які Шырма? — пытаюся разгублена. — Рыгор Раманавіч?». «А які ж яшчэ? Другога Шырмы ў Беларусі няма!» — адказаў селянін, надаючы асаблівы сэнс сваім словам».

Так вызначыў месца Р. Шырмы ў беларускай культуры Генадзь Цітовіч, народны артыст СССР, выступаючы на творчым вечары, які адбыўся ў Мінску з прычыны 85-годдзя выдатнага збіральніка скарбаў народнай песеннай творчасці, вядомага харавага дырыжора і грамадскага дзеяча.

«Усе мы выйшлі ад Шырмы, — вельмі трапа кажаў Генадзь Іванавіч пра тую ролю, якую адыграў старэйшы беларуская музыка ў выхаванні маладых талентаў, — і я, і Максім Танк, і Юрый Семіяняк, і многія, многія іншыя выйшлі ў дарогу мастацтва ад Шырмы».

А калі Генадзь Цітовіч скончыў сваё слова пра Шырму, ён, таксама як і Рыгор Раманавіч, ужо сівы чалавек, падышоў да юбіляра і пацалаваў яму руку. Так па старому беларускаму звычаю добры сын дзякаваў бацьку за навуку. Зала грывула воплескамі: яна адчувала такі ж пачуццё любві і пашаны да юбіляра.

Сапраўды, другога такога чалавека, які столькі зрабіў для развіцця нацыянальнай культуры, які так песьціў бы кожны парастак на гэтай ніве, у Беларусі не знойдзеш. Таму не дзіва, што зала Дома літаратараў не магла ўмясціць усіх, хто прыйшоў пакланіцца яго таленту і чалавечай дабраце, яго нястомнай працы і вялікай мудрасці. Многім давалося прастаць увесь вечар дае-небудзь

у праходзе ці з боку ад радоў.

Ушанаваць юбіляра прыбылі Старшыня Савета Міністраў ВССР Ц. Кісялёў, сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Кузьмін, старшыня Беларускага прафсаюза М. Полазаў, прыехалі госці з Масквы, Украіны, Літвы.

Ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР сакратар ЦК КП Беларусі А. Кузьмін уручыў народнаму артысту Савецкага Саюза Рыгору Раманавічу Шырме ордэн Леніна і залаты медаль «Серп і Молат». Высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы Р. Шырме прысвоена за вялікія заслугі ў развіцці савецкага музычнага мастацтва.

Іменна аб гэтых заслугах, аб жыцці, прысвечаным народу, узабагачэнню яго культуры, выдатнай грамадскай дзейнасці самабытнага мастака, лаўрэата Дзяржаўных прэміяў ВССР, старшыні праўлення Саюза кампазітараў Беларусі Р. Шырмы гаварылі прадстаўнікі творчых арганізацый і рабочых калектываў рэспублікі, госці. Прыгожай народнай песняй віталі юбіляра яго землякі з Брэстчыны.

У прывітальным адрасе, накіраваным Р. Шырме ад імя Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», высокая ацэнка дзейнасці Рыгора Раманавіча па ўмацаванню духоўных сувязей нашых суайчыннікаў з Радзімай: «Ваша імя, аднаго з заснавальнікаў і бязменнага старшыні Беларускага таварыства «Радзіма», шырока вядома і карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод зарубажных суайчыннікаў, якія выступаюць за дружбу і супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам, змагаюцца за разрадку міжнароднай напружанасці».

В. КРАСЛАЎСКІ.

3 ПЕСНЯЙ ПРЫХОДЗІЦЬ ДРУЖБА

Удзельнікі народнага ансамбля «Свіцязь» Навагрудскага раённага дома культуры — рабочыя, служачыя, вучнёўская моладзь і настаўнікі — вялікія энтузіясты песеннай народнай творчасці. Гэта акалічнасць у многім прадвызначыла і накіраванасць калектыву. У аснове яго рэпертуару — народныя беларускія творы. Добра ўспрымаюцца глядачамі ў выкананні танцавальна-хараграфічнай групы беларускія народныя танцы «Крыжачок», «Мікіта» і іншыя.

Запэўка праграмы — арыгінальная валанна-хараграфічная карцінка «Свіцязь», якую самадзейныя артысты выконваюць з вялікай задушэннасцю і сардэчнай цеплынёй. Музыку да гэтага твора напісаў Ігар Лучанок. Словы ўзяты з аднайменнага верша рабочага паэта Навагрудчыны Самсона Пярловіча.

У падборцы рэпертуару, у апрацоўцы і пастаноўцы народных песьняў і танцаў вялікую дапамогу аказваюць ансамблю

цін Паплаўскі і метадыст Рэспубліканскага дома народнай творчасці Іван Хвораст. Нядаўна калектыў адзначыў дзсяцігадовы юбілей.

«Свіцязь» даў сютны канцэрт у Гродна, Мінску, у многіх раённых цэнтрах і ўсёх рэспублікі, выязджаў на свята песьні і працы ў Львоўскую вобласць. Мы даўно сябруем з хлебарабамі Сокальскага раёна і шахцёрамі горада Краснаграда. Гасцілі мы і ў працаўнікоў літоўскага гарадка Прэнай. Двойчы пабывалі ў Польскай Народнай Рэспубліцы. На Беласточчыне пасябравалі са сваімі калегамі з польскага ансамбля «Курпе зелён».

За пастыховае выступленне на фестывалі фальклорнага мастацтва ў Чэхаславакіі калектыў узнагароджаны ганаровай граматай Міністэрства культуры СССР.

На ўрачыстым вечары многія яго удзельнікі уручылі граматы і памятныя сувеніры. Яўгенія ШАФАРЭВІЧ.

ГОМЕЛЬСКАЯ дзіцячая музычная школа № 5 нядаўна адзначыла свой 10-гадовы юбілей. Навучэнцы і выкладчыкі далі вялікі святочны канцэрт у Палацы культуры завода «Гомсельмаш». На ім прысутнічала больш як 800 слухачоў.

УСЕСАЮЗНАЯ фірма «Мелодыя» выпусціла камплект грамплацінак з запісам балета беларускага кампазітара Яўгена Глебава «Ціль Улен-

НАРОДНАЯ балетнай студыі «Мара» Палаца культуры Беларускага прафсаюза споўнілася дваццаць гадоў. За гэты час калектыў правёў вялікую работу па мастацкаму і эстэтычнаму выхаванню дзяцей. Ажыццёўлена больш як 90 паставак. «Мара» з поспехам выступала перад глядачамі Масквы і Рыгі, Каўнаса і Брэста, перад сельскімі працаўнікамі рэспублікі. Студыя двойчы ўдастоена дыплама ВДНГ СССР.

Цяпер у гэтым калектыве займаецца 300 дзяцей.

ФІЛІЯЛ Літаратурнага музея імя народнага паэта ВССР Янкі Купалы ствараецца ў

на. Гэта вёска была апошнім месцам знаходжання славутага беларускага паэта на роднай зямлі. Тут у чэрвені 1941 года паэта застала Вялікая Айчынная вайна.

У Ляўках ён жыў на высокім берэзе Дняпра, на дачы, і адсюль паехаў у эвакуацыю. Філіял музея будзе створаны на месцы былога лясніцтва. Экспанаты размесцяцца ў шасці пакоях і шырока адмоўваюць гэты перыяд жыцця беларускага паэта. Яны раскажуць таксама аб сардэчнай дружбе Янкі Купалы з рускімі, украінскімі, латышскімі і літоўскімі пісьменнікамі. Экспазіцыю мяркуецца адкрыць да 95-годдзя з

НА ПОДСТУПАХ У ЛІТАРАТУРУ

Два снежаньскія тыдні ў Каралішчавіцкім доме творчасці пісьменнікаў, дзе звычайна пануе спакой і цішыня — музы не любяць мітусні, — прызнацца, пара даволі шумная. У гэты час сюды, у дом, дзе калісьці жыў Колас, а цяпер адпачываюць і працуюць беларускія пісьменнікі, з усіх куткоў рэспублікі збіраюцца на творчы семінар пачынаючыя празаікі, паэты, драматургі.

Жывучы дзе-небудзь на Лагойшчыне ці Піншчыне, некаторыя з іх ужо апублікавалі па нізцы вершаў ці па апазданню ў тоўстых сталічных часопісах, а хто — яшчэ толькі ў абласной або раённай газеце. І вось, бач, прымецілі іх, прysłалі асабістае запрашэнне на семінар. Падзялілі тут на групы і называюць паэтамі, празаікамі... Для іх, маладых, гэта крыху нязвыкла, але ж, што ні кажыце, прыемна.

Традыцыя снежаньскіх семінараў — даўняя. Кожны раз удзельнікі іх фатаграфуюцца ўсе разам на памяць. Я бачыў адзін з першых такіх здымкаў. На ім — хуцдарлявыя і цыбатыя хлопцы, дзяўчаты ў сукенках пасляваеннага фасону — тыя, каму сёння за пяцьдзесят, чые імёны красуюцца на вокладах салідных тамоў. А твары некаторых так і засталіся нікому незнаёмымі...

Што ж, як кажуць, у пісьменнікі за вушы не ўцягнуеш. Але арганізуючы гэтыя семінары, Саюз пісьменнікаў рэспублікі «б'е» з далейнім прыцэлам: мець заўсёды на відавочку кожнага, каго лёс на дзяліў магчымацю выказаць сябе словам. Талент не залпае, не пасееш, не паставіш на канвеер. Нікому не вядома, дзе заўтра блісне яго талосенкі прамнік. Але заўважыць у час, падтрымаць і дапамагчы яму ўмацавацца, узмужнець — можна і трэба. І няхай не ўсе з іх стануць вядомымі майстрамі; калі справа датычыцца такога далікатнага — талент! — пра выдаткі ніхто думаць не стане.

Вылучэнне кандыдатур на семінар пачынаецца знізу — у абласных пісьменніцкіх арганізацыях, у літаратурных аб'яднаннях пры раённых газетах. Тут добра ведаюць сваіх пачаткоўцаў, як называюць сталыя пісьменнікі маладых, тых, хто толькі пачынае. На месцы і выбіраюць сярод іх кандыдатаў на семінар.

Леташні снежаньскі збор маладых супаў у часе з пленумам Саюза пісьменнікаў Беларусі, адзіным пытаннем якога была работа з пачынаючымі літаратарамі. Удзельнікі каралішчавіцкага семінара былі запрошаны на пленум у якасці гасцей і змаглі самі пачуць, як зацікаўлена, усхвалявана гаварылі вядомыя празаікі і паэты аб падрастаючай змене.

Памятаю, гады тры назад у Каралішчавічы ў адзін з дзён такога ж семінара прыехалі Іван Шамякін, Максім Танк, Рыгор Барадулін, Пятрусь Макаль і яшчэ шмат літаратаруў. Шамякін, вітаючыся з маладымі за руку, знаёміўся: «А-а, памятаю-памятаю, чытаўшы вашы вершы, чытаў... прыстойна, вельмі прыстойна...» Распыт-

ваў, хто адкуль, кім працуе. Памяць у Шамякіна ўчэпістая: праз год-два зайдзі да яго ў Саюз пісьменнікаў — адразу ўспомніць, як завуць і што пішаў...

Рыгор Барадулін, дык той кожнага вачамі нібы абмацаваў — пільна-пільна, з цікаўнасцю: якія яны, маладыя, незнаёмыя, з чым прыйшлі ў літаратуру, што новага скажуць.

Не кожнаму надараецца выпадак вось так, не зважаючы на час, сам-насам гутарыць з вядомымі пісьменнікамі. А пачаткоўцам ой як патрэбна пачуць ад сталага майстра добрае слова, якое падбадзёрывыць, акрыліць, надасць упэўненасці.

На гэты раз іх сабралася больш за трыццаць. Былі тут настаўнік і журналіст, рабочы і тэхнік, калгасніца і навуковы супрацоўнік, выхавальніца дзіцячага сада і машыніст бульдозера — словам, людзі самых розных прафесій.

Кожны дзень работы семінара меў свой расклад і, прызнацца, досыць шчыльны. Паснедаўшы ў пісьменніцкім кафэ, прагуляўшыся па зацярушаным снегам ельніку, удзельнікі семінара збіраліся ў гасцінай. За два тыдні ім прачыталі лекцыі аб дасягненнях народнай гаспадаркі, аб навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і літаратурным працэсе, аб дасягненнях сучаснай беларускай літаратуры, аб культуры творчасці. Перад прыехаўшымі выступілі вядомыя пісьменнікі, вучоныя, грамадскія і партыйныя работнікі. Адбыліся сустрэчы з галоўнымі рэдактарамі часопісаў і газеты «Літаратура і мастацтва», з адказнымі работнікамі выдавецтваў. Гутаркі праходзілі ў сяброўскай атмасферы, выступаўшыя і слухачы абменьваліся пытаннямі, тут былі да месца шчырае ўсмешка і дасціпны жарт.

Апоўдні пачыналіся абмеркаванні твораў маладых, якія рабілі такія пісьменнікі, як Р. Барадулін, В. Вярба, У. Дамашэвіч, П. Макаль, П. Міско, І. Пташнік. Аб таямніцах пісьменніцкай працы расказалі удзельнікам семінара Пімен Панчанка, Васіль Быкаў, Іван Новікаў.

Доўгімі снежаньскімі вечарамі святліліся вокны ў Доме творчасці — маладыя вялі размовы аб літаратуры, аб жыцці. Многія з іх пазнаёміліся менавіта тут, у Каралішчавічах. Сабраўшыся ў каго-небудзь у пакой, пры святле настольнай лямпы чыталі вершы, апавяданні. Не абыходзілася і без спрэчак. А спрачаюцца маладыя заўзятая — заўтра раніцай зноў сустрэчы з вядомымі літаратарамі, але далёка за поўнач кіпела размова.

Неўзабаве на паліцах кнігарняў пачнуць з'яўляцца зборнічкі вершаў і апавяданняў з грыфам «Першая кніга», і сярод іх аўтараў мы знойдзем імёны А. Дударова, К. Жука, А. Кажадуба, У. Папковіча, А. Письмянкова і іншых, хто ў снежны правёў два тыдні ў Каралішчавічах.

Выступаючы на пленуме праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі, прывечаным пытанню выхавання маладых літаратаруў, Максім Танк зазначыў, што клопаты аб маладым пакаленні, аб прытоку свежых сіл у літаратуру заўсёды былі і з'яўляюцца важнейшай задачай творчай дзейнасці нашага саюза. Аб гэтым сведчаць няспынае папаўненне пісьменніцкіх радоў новымі талентамі і невычэрпныя рэзервы, якія мы маем на бліжэйшых подступах.

Алесь ГАУРОН.

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

ПАРТРЭТ КУРАНЁўСКАЙ ГАННЫ

Малаваць — значыць думаць з алоўкам у руцэ. Можна, ні да аднаго жанру графікі не стасуецца гэта старая ісціна так прама, як да кніжнай ілюстрацыі. Цэлы свет, населены героямі, часам вельмі далёкімі ад мастака, свет, у якім адлюстраваны ўсе этапы роздумаў, сумненняў, пошукаў пісьменніка, трэба перакласці на іншую, маўклівую мову, зрабіць відавочным, пераканаўчым.

«Ілюстрацыя, — гаворыць беларускі графік Барыс Цітовіч, — гэта часцінка свету літаратуры, каштоўнага для мяне свету».

Намерваючыся пісаць гэты артыкул, я адклаў убок некалькі стосаў кніг. У асноўным творы беларускай савецкай літаратуры. Дылогія І. Мележа — «Людзі на балоце» і «Подых наваліны», раманы А. Савіцкага «Верай і праўдай», В. Каваленкі «Падвышанае неба», апавесці Р. Няхая «Туман над стэпам», «Алешка-атаман», «Сарочын лес», П. Міско «Зямля ў нас такая», зборнік вершаў А. Іверса «З пройдзеных дарог»... Іх афармленне было зроблена Б. Цітовічам за пяць гадоў яго работы ў кніжнай графіцы. Акрамя таго, ён удзельнік 10 рэспубліканскіх мастацкіх выставак, на якіх з поспехам экспанаваліся яго графічныя лісты і акварэлі.

Калі б не колькасць твораў і майстэрства, з якім яны выкананы, Цітовіча можна было б назваць «маладым мастаком» — яму 28 гадоў. У Барыса няма любімых літаратурных жанраў, ён пазбягае стабільных выяўленчых прыёмаў. Кожная новая работа пачынае для яго нова мастацкі пошук. Пастаянным на гэтым шляху застаецца прынцып вяртання стылю пісьменніка, гэта значыць, яго светаадчуванню, яго думкам і ідэям. У сваіх ілюстрацыях Цітовіч не імкнецца стварыць ілюзію рэальнасці, пасяліць літаратурных герояў з усім іх скарбам на старонках кнігі, выдзеліць малюнкам адну сцэну з многіх сцэн літаратурнага твора. У прастору, якую стварае мастак, жывуць пластычна абгаўленыя фігуры і прадметы — ён падкрэслівае іх умоўнасць, смела судзіць маштабы, выбірае з мноства жыццёвых дэталей галоўныя, сэнсавыя. Так ён раскрывае сутнасць кнігі, тое, што хаваецца за фабулай.

Працуючы над ілюстрацыямі да дылогі І. Мележа, мастак у якасці вядучай выдзяляе тэму зямлі бацькоў: палі, лясы, зыбучыя пясчаныя хвалі на ўзгорках. Ён пільна ўглядаецца ў людзей, якія ў барацьбе з бандамі і кулакамі, у пераадоленні векавых звычак закладзілі асновы новага жыцця.

...Дзесяткі накідаў, выкананых у палескай вёсцы Каранёўцы (пісьменніцкія Курані), запаўнялі дарожныя альбомы мастака. Работа суправаджалася грунтоўным знаёмствам з творчасцю Мележа, пошукамі прыёмаў малявання і графічнай тэхнікі, сугучнымі стылю пісьменніка, вывучэннем гістарычнага матэрыялу. У сучасных дзяўчатах і жанчынах шукаў мастак рысы Ганны з Куранёў, — натуры самабытнай, моцнай, шчырай.

Героі Мележа набылі як бы большую рэальнасць. Мы ўглядаемся ў іх твары, забываючы, што не было ў жыцці такіх людзей, персанажы створаны ва ўяўленні мастака і ўвасоблены ім на паперы.

Вось што гаворыць аб рабоце маладога мастака вядомы беларускі графік,

заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі рэспублікі А. Кашкурэвіч, настаўнік Барыса: «Нягледзячы на асобныя пралікі прафесійнага характару, Б. Цітовіч у сваіх ілюстрацыях да дылогі Мележа змог паказаць складаны чалавечы ўзаемаадносінны, востра і выпукла асэнсаваны характары, а, галоўнае, перадаць жывое адчуванне зямлі беларускай, яе маляўнічасць, яе водар, яе подых. Таму, што ёсць у мастака адна, мабыць, самая важная якасць, якой нельга навучыцца ў інстытуце. Гэта якасць — непадробная любоў да зямлі і да людзей, што жывуць на ёй».

Быў задаволены работамі Барыса Цітовіча і сам Іван Мележ, стваральнік «Палескай хронікі». Відаць, адбылося супадзенне аўтарскага бачання пісьменніка і мастака.

Барысам Цітовічам створана таксама сімвалічная серыя літаграфій «Памяці Брэста», прысвечаная сённяшняму асэнсаванню подзвігу абаронцаў бессмяротнага гарнізона, цыкл лістоў «Спорт», акварэльныя партрэты працаўнікоў калгаснай вёскі, мяккія і светлыя пейзажы роднай Беларусі. А зусім нядаўна выдавецтва «Мастацкая літаратура» заказала Б. Цітовічу ілюстраванне трэцяй кнігі І. Мележа з «Палескай хронікі» — «Завеі. Снежань». Пасталелі героі, больш вопытным стаў мастак. Што новага дасць іх сустрэча?

Барыс КРЭПАК.

НА ЗДЫМКАХ: ілюстрацыі Б. ЦІТОВІЧА да раманаў І. Мележа «Людзі на балоце» і В. КАВАЛЕНКІ «Падвышанае неба».

старонкі мінулага

ЖЫЛІБЕР І ЯГО ВУЧНІ

Бадай, кожнаму біёлагу вядомы распаўсюджаны ў трапічнай Амерыцы і Азіі невялікі кустарнік жыліберція, названы так у гонар вядомага французскага батаніка і ўрача XVIII стагоддзя Жака Эмануіла Жылібера. Але, відаць, не кожны гісторык ведае, што дзейнасць гэтага выдатнага вучонага-энцыклапедыста цесна звязана з Беларуссю і Літвой. Менавіта ён некалькі гадоў стаяў на чале першай вышэйшай навучальнай установы на тэрыторыі сучаснай Беларусі — Гродзенскай медыцынскай школы,

заснаваная больш як 200 гадоў назад, у 1775 годзе. Ж. Э. Жылібер нарадзіўся 21 чэрвеня 1741 года ў небагатай сям'і ў Ліёне. Адукацыю атрымаў у горадзе Манпелье, на медыцынскім факультэце мясцовага ўніверсітэта. Тут жа ў 1763 годзе абараніў дысертцыю «Аб сутнасці медыцыны», напісаную, як патрабавалася тады, на лацінскай мове, за што атрымаў вучоную ступень доктара медыцыны. Папрацаваўшы два гады ў якасці ўрача ў наваколлях Ліёна, ён з 1768 года стаў прафесарам

анатоміі, хірургіі і прыродазнаўчай гісторыі ў Ліёнскім медыцынскім каледжы. А затым у кастрычніку 1775 года, атрымаўшы запрашэнне падскарбія літоўскага Антонія Тызенгаўза, прыбыў у Гродна, каб узначаліць заснаваную тут медыцынскую школу. З уласцівай яму энергіяй узяўся Жылібер за гэту важную справу. Ён удзяліў вялікую ўвагу тэхнічнаму аснашчэнню школы. Тут былі створаны кабінет прыродазнаўчай гісторыі, анатамічны тэатр, музей, укамплектавана багатая бібліятэка

і г. д. Штогод у школу набіралася каля 15—20 студэнтаў, якія займаліся пад кіраўніцтвам чатырох прафесараў. К 1779 году ў школе (тэрмін навучання працягваўся чатыры гады) было каля 60—80 студэнтаў. Вядома, такі размах падрыхтоўкі спецыялістаў здаецца на дзівя малым для нашых дзён, але трэба адзначыць, што для таго часу гэта была даволі значная навучальная ўстанова. У XVIII стагоддзі на тэрыторыі Рэчы Паспалітай не было ні адной медыцынскай школы, якая пераўзыходзіла б гродзенскую колькасцю студэнтаў і прафесараў. Адначасова з актыўнай дзейнасцю ў галіне медыцынскай

адукацыі Жылібер шмат часу і сіл аддаваў вывучэнню флары, фауны і мінералаў Беларусі і Літвы. Прыбыўшы ў Гродна, ён адразу заснаваў тут батанічны сад, заняўся зборам імхоў, грыбоў і лішайнікаў, палеанталогічнымі даследаваннямі. Ён вывучаў раслінны свет і мінералы ў наваколлях Навагрудка, Нясвіжа, Шчорсаў, Брэста. Можна адзначыць цікавы факт, што ў рабоце «Даследаванне прыроды ў Літве», выдадзенай у 1781 годзе, ён змясціў нарыс аб зубрах. Памочнікамі Жылібера ў гэ-

[Заканчэнне на 8-й стар.]

«МАСКОЎСКАЯ ШАБЛЯ» — МІНЧАНІНУ

Толькі пасля стараннага падліку нанесеных і атрыманых удараў і «перабою» вызначыўся пераможца традыцыйнага міжнароднага турніра «Маскоўская шабля». Ім стаў чэмпіён Алімпійскіх гульняў 1972 года мінчанін Віктар Сідзяк.

Пяты па ліку турнір «Маскоўская шабля» сабраў спартсменаў дзевяці краін. У фінальную шасцёрку ўвайшлі два маладыя шаблясты з Мінска — 22-гадовы Мікалай Алёхін і 23-гадовы Уладзімір Паўленка.

«Рады, што трэці раз выйграў гэтыя спаборніцтвы, — сказаў Віктар Сідзяк. — Пасля Алімпіяды гэта была першая сустрэча лепшых шаблістаў свету».

УСЕБЕЛАРУСКІЯ ГУЛЬНІ

Спрынтэрскай гонкай на 10 кіламетраў завяршыліся ў Раўбічах спаборніцтвы біятлістаў на праграме Усебеларускіх зімовых спартыўных гульняў. Званне чэмпіёна сярод мужчын заваяваў Канстанцін Зайцаў з Віцебска, а сярод юніёраў першынстваваў прадстаўнік Мінскай вобласці Уладзімір Мьгнік.

Пасля чатырох відаў праграмы зімовага сельскага спартыўнага свята ў агульнакамандным заліку лідзююць спартсмены Віцебскай вобласці.

Мінскі Палац піянераў і школьнікаў вядомы нашым чытачам, асабліва юным. Калі хлопчыкі і дзяўчынкі з розных краін адпачывалі ў піянерскіх лагерах Беларусі, яны абавязкова сустракаліся са сваімі равеснікамі, якія займаюцца ў яго гуртках і клубах. Нядаўна Палац

піянераў і школьнікаў адзначыў сваё 40-годдзе. На ўрачыстасці прыйшло шмат дарослых — прафесіяў ці захапленне на ўсё жыццё яны некалі знайшлі менавіта тут.

НА ЗДЫМКАХ: удзельніцы цымбальнага ансамбля; Ала

РАМАНОЎСКАЯ вучыцца танцаваць; рэпетыцыя ў тэатры юнацкай творчасці; на занятках гуртка карцінгістаў; былы гуртковец Валодзя **ВАРАБ'ЁУ** стаў студэнтам Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

Фота Р. КРАКАВА.

РЕЧИЦКАЯ ЛИРИЧЕСКАЯ

Музыка Н. КОНЬШИНА

Слова М. ВИШНЯКА

Moderato

См Fm Cm Eb Fm G7

Не_бо по_тем_ нев_ ше_ е вы_шит_ым ков_

См Fm Bb Eb

ром ши ро_ ко рас_ ки_ ну_ лось

Fm Bb Eb Fm

над род_ ным Днеп_ ром. Звез_ ды во_ ду

G7 Cm C7 Fm

чис_ ту_ ю не на_ пьют_ ся_ пьют,

Fm7 G7 Cm Fm G

в лод_ ке па_рень с де_ вуш_ кой по ре_ ке плыв_

Cm G7 Cm

вут. Ой, не под ря бы_ но_ ю

Bb Eb Cm C7

лет_ ним ве_ чер_ ком, хо_ ро_ шо с лю_

Fm Ab Fm G7 Cm

_би_ мо_ ю на ре_ ке вдво_ ем.

Небо потемневшее вышитым ковром Широко раскинулось над родным Днепром. Звезды воду чистую не напьются-пьют, В лодке парень с девушкой по реке плывут.

ПРИПЕВ:
Ой, не под рябиною
Летним вечерком
Хорошо с любовью
На реке вдвоем.

Их несет течением быстрая река, Прокатится просится месяц свысока. А с лугов прохладой веет ветерок, И огнями светится тихий городок.

ПРИПЕВ.

Песня задушевная спорит с соловьем, И поет в ней девушка что-то о своем: Как на танцах встретились в парке над Днепром, Как сердечко девичье светит огоньком...

ПРИПЕВ.

Сколько встреч загадочных будет впереди, А прекрасней Речицы места не найти. Днепр волной игривою моет берега, Здесь любовь рождается крепко—навсегда.

ПРИПЕВ.

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНИНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

ЖЫЛІБЕР І ЯГО ВУЧНІ

[Заканчэнне. Пачэтак на 7-й стар.]

тых даследаваннях былі яго вучні, імёны якіх захавала гісторыя: Андрэй Матусевіч, Іосіф Ясінскі, Ануфрый Арлоўскі, Антон Лаўрыновіч, Віктар Грахоўскі, Даніла Паўловіч, Адам Храбтовіч і іншыя.

У 1779 годзе адбыўся першы выпуск урачоў Гродзенскай медыцынскай школы.

Дзякуючы старанням Жылібера і актыўнай дапамозе Тызенгаўза, Гродзенская медыцынская школа, паводле сведчання Д. Бернулі, хутка ператварылася ў «выдатную ўстанову, якая карысталася заслужанай славай». За гэта яе часта называлі акадэміяй. Вось чаму школу ў 1781 годзе перавялі з Гродна ў Вільню і далучылі да Галоўнай школы Вялікага княства Літоўскага (так тады называўся ўніверсітэт). На базе гродзенскай школы і з'явіўся ў Галоўнай школе ў 1781 годзе медыцынскі факультэт.

У Вільні Жылібер кіраваў кафедрай прыродазнаўчай гісторыі і фармакалогіі. Ён заклаў тут батанічны сад, стварыў фізічны кабінет, абсталяваў хімічную лабораторыю, завяршыў пачатковую працу

«Флора Літвы» на лацінскай мове, першы том якой выйшаў у Гродна ў 1781 годзе. У гэтым сачыненні ён, як прыродазнаўча-навуковы матэрыяліст, выступіў праціўнікам віталістычнай канцэпцыі жыцця. Пазней гэта сачыненне ўвайшло ў яго «Гісторыю раслін Еўропы», выдадзеную ў Ліёне ў 1798 годзе.

Прагрэсіўная дзейнасць Жылібера сустрэла жорсткае супраціўленне кансерватараў у асобе былых членаў ордэна езуітаў, які быў распушчаны ў 1773 годзе. Яны так апалчыліся супроць вучонага, што нават паспрабавалі атруціць яго. Жылібер вымушаны быў вярнуцца ў Францыю.

У перыяд Французскай буржуазнай рэвалюцыі 1789—1794 гадоў вучоны праявіў актыўную палітычную дзейнасць. У 1793 годзе грамадзяне Ліёна абралі яго мэрам горада. Мясцовая газета часоў рэвалюцыі так характарызавала дзейнасць Жылібера: «Сапраўдны патрыёт, палымяны сябра рэвалюцыі, энтузіяст свабоды». Да апошніх дзён Жылібер выкладаў медыцыну, працаваў над сваімі творами. Памёр ён у 1814 годзе пакінуўшы значную піта-

ратурную спадчыну.

Дзейнасць Жылібера не прайшла бясследна ў Беларусі і Літве. Ён падрыхтаваў тут шэраг выдатных спецыялістаў. Урадзец Гродзеншчыны А. Матусевіч атрымаў вучоную ступень доктара медыцыны і з 1800 года стаў прафесарам акушэрства і хірургіі Віленскага ўніверсітэта. Іосіф Ясінскі пазней таксама стаў доктарам медыцыны, глыбокім знаўцам сваёй справы. Ён быў аўтарам выдадзенай у Вільні ў 1817 годзе працы «Антрапалогія», у якой трактаваў важнейшыя філасофскія праблемы прыроды чалавека з перадавых стыхійна-матэрыялістычных пазіцый.

У 1832 годзе Віленскі ўніверсітэт быў закрыты, а на базе яго медыцынскага факультэта была ўтворана Медыка-хірургічная акадэмія, якую царскі ўрад, каб аслабіць вызваленчы рух у Беларусі і Літве, праз шэсць гадоў перавёў у Кіеў. Так Беларусь і Літва аж да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі засталіся без вышэйшай медыцынскай навучальнай установы.